دوهم کال دوهمه گڼه
(۱۳۹۸.ش)

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي علمي ادبي او اجتماعي مهالنۍ مجله

امام شافعي (رح)

انسانيزم

خپلي هيلي مه وژنئ

د لاجوردو ترانزيتي لار

لنډه غر وزگړی

حشره خوړونکي نباتات

له اجتماعي شبکو د استفادې اداب

افغانستان د اقتصادي جگړې په درشل کي

د مسلمان نسل چټکه وده او د نورو وارخطايي

د انسان زړه د قران کريم په هنداره کي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي،علمي،ادبي او ټولنيزه مهالنۍ مجله

د امتياز څښتن : په کندهار ولايت کي د زابلي محصلينو خپلواکه ټولنه

بنسټګر :بشير احمد نظري

مسؤل مدير : انجنير امان الله حقيار

مرستيالان : نصيب الله زاهد

فرهنګي کميټه : عبدالقاسم زابلی، محمد براط نشاط، عبدالولي ذهين، احمد ربنتين

استازی

کندهار	بشيراحمد نظري-	۰۷۰۰۴۰۳۶۷۹
کابل	عصمت ولي خانزاد-	۰۷۰۰۰۱٦١١٦
ننګرهار	سميع الله سعادت-	۰۷۰۷۰۵۷۱۱۶
هلمند	رحمت الله رحمتي-	۰۷۰۵۱۷۴۱۸۸
قلات	نصيب الله زاهد -	۰۷۰۷۵۶۶۳۴۳
شاجوي	امان الله حقيار-	۰۷۰۵۵۷۸۰۹۴
پکتيا	فيصل منلی-	۰۷۰۸۳۳۸۵۱۱
غزنی	علي ګل فقير-	۰۷۰۵۰۹۲۵۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

۱. سرلیکنه ۵

۲. امام شافعي............ ٦

۳. د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې............ ۹

٤. انسانيزم............ ١٤

۵. دنباغلي ايمل (اميدي) لنډه پيژندنه ١٥

٦. ځوان نسل ته پاملرنه ١٩

۷. افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کي............ ٢٢

۸. د مسلمان نسل زياتېدل او پر ضد يې پلانونه ٢٤

۹. د ټولنيزو شبکو څخه د استفادې ادبونه............ ٢٨

۱۰. شعــــــر............ ۳۰

۱۱. افغانستان............ ۳۱

۱۲. ايماني ژوند ۳۱

۱۳. لنډغر وزګړی............ ۳۲

١٤. د لاجورد ټرانزيټي لاري اقتصادي ارزښت............ ۳۳

١٥. خپلي هيلي مه وژنئ ۳۵

١٦. زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟............ ۳۷

۱۷. د منفي فکر زيانونه ۳۹

۱۸. بې ارزښته افتخار ٤٠

۱۹. حشره خوړونکي نباتات............ ٤١

۲۰. درنو هيوادوالو! ٤٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱. درنو او پتمنو هیوادوالو!.. ٤۳

۲۲. په کندهار ولایت کي دزابلي محصلینو د ټولني د مشر پیغام ٤٤

۲۳. چاپیریال کي ټــولنـیز ژوند ۳٦

۲٤. د زابل ولایت لنډه پېژنده ٤۹

۲۵. شعر ۵۰

۲٦. د سګرېټو زیانونه او د روږدو پایلي... ۵۱

۲۷. شعر ۵۲

۲۸. د امنیت اهمیت ۵۳

۲۹. نبوي جومات ۵٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرليکنه

چاپي رسنۍ چي يو مهال د انسانانو د خبرتيا او معلوماتو د يوازينيو سرچينو په توګه پېژندل کېدې او د نړۍ نژدې هر انسان يې تر لاسه کولو او لوستلو ته لېوالتيا لرله، په دې وروستيو او په ځانګړې توګه د يوويشتمې زېږديزي پېړۍ په لومړيو کي د انسانانو د ژوند بوختياوو او د انټرنيټي نړۍ پرمختګونو دغه برخه هم بې اغېزي پرې نه ښوده او د چاپ او لوست بازار يې د پخوا په پرتله کمرنګه سو خو لا يې هم خپل ارزښت ساتلی او د نړۍ په ګوټ ګوټ کي لوستونکي لري.

د زابلي محصلينو ټولني او فرهنګي کمېټې د پوره هلو ځلو او ستړياوو په پايله کي د سلطان ملخي توخي مهالنۍ مجلې دوهمه ګڼه چمتو او دا دئ ستاسو تر لاسونو در ورسېده.

په دغه مجله کي تر ډېره په کندهار کي د مېشتو زابلي محصلينو ليکنو او مطالبو ته ځای ورکول سوی او هغه مطالب چي تر ډېره د زابلي علمي ستورو د فکرونو زېږنده او يا د څېړنو او پلټنو د هڅو محصول دي خپرو، موږ کوښښ کوو چي د زابل کلتور، تاريخ، علمي او فرهنګی خبرې د دې مجلې له لاري لا نور وځلوو.

موږ تر ډېره حده هڅه کړې چي مجله مو معياري او پر اصولو برابره وي، ترڅو له يوې خوا پکښې د زابلي محصلينو هڅې خوندي سي او له بل لوري لوستونکي ترې د خپل ذوق سره سمه ګټه واخلي.

نو که پکښې کومې تېروتنې وينئ، هيله ده چي د خپلي لويي او مهربانۍ له مخي مو وبخښئ.

بيا هم ستاسو درنو لوستونکو سالمو نيوکو او نېکو نظرونو ته سترګي په لاره يو، تر څو راتلونکې ګڼه مو لا هم د پوهي او معيار په ګاڼه سمبال سي او د شته احتمالي نيمګړتياوو مخنيوی پکښي سوی وي.

په پای کي يوځل بيا له هغو ټولو دوستانو څخه نړۍ نړۍ مننه کوو چي، د دې مجلې د مطالبو په راټولولو او چاپ کي يې خپله قلمي او مالي همکاري نه ده سپمولې او له برکته يې موږ او تاسو نن د دې مهالنۍ مجلې څښتنان يو.

تاسو د مجلې لوستلو ته رابولم!

په ټوله پښتنه، اخلاص او درناوي

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفي الله سالار

امام شافعي رحمة الله عليه

کله چي دعراق د فقهاوو استاد امام ابو حنيفه رحمة الله عليه وفات سو نوپه همدغه کال (۱۵۰ هجري) دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم په قوم کي يو داسي ماشوم دنيا ته سترګي وغړولي چي د علم ډيوې يې په لاسونو کي نيولي وې. دا لوی عالم محمد بن ادريس وو چي وروسته په امام شافعي رحمة الله عليه مشهور سو.

امام لاپه زانګو کي وو، چي دپلار له سيوري څخه بې برخي سو، مور يې ووېرېده ، چي ده ته څه زيان ونه رسيږي نو مکې ته يې کډې بار کړې، خپله امام د خپل ماشوم توب په اړه وايي چي په يمن کي پيداسوم ، د پلار له مرګه وروسته اړ سوو چي له خپلي پاتي کورنۍ سره په مکه کي يوځای سو ، د لسوکالو وم چي مکې ته ولاړم اوهلته مي زده کړي پيل کړې.

امام وايي چي په همدغه وخت کي مي قران کريم ياد کړ او د حديثو له ليکلو او يادولو سره مي ډېره مينه وه، هرڅه به مي چي له خپلو استادانو څخه اورېدل هغه به مي ليکل اويادول.

امام شافعي (رح) لس کاله په مکه کي تېر کړل په دې وخت کي يې دومره علم ترلاسه کړ چي د فتوا درس ورکولو پر ټولو اړخونو برلاسی وو ؛ خو د هغه تنده لاماته نه سوه او د نورعلم په لټه کي وو؛ نوهمهغه وو چي دامام مالک (رح) خوا ته مديني منوري ته ولاړی، او د نورو زده کړو لپاره د امام مالک رحمة الله عليه مخته کښېنستی.

امام وايي: کله چي امام مالک صاحب ته ورغلم نو راته يې وويل: نوم دي څه دئ؟ ماورته ويل: نوم مي محمد دئ ، هغه وويل: محمده! له خدايه ووېرېږه ، له ګناه ځان وساته، ته به په راتلونکي کي ستر عالم سې .

امام شافعي رحمة الله عليه له امام مالک رحمة الله عليه سره لس کاله پاتي سو، وروسته خپل ټاټوبي مکې ته راغلی ، د اقتصادي ستونزو له امله يې له دولت سره دنده واخيستله او د نجران حاکم سو، له پنځه کالو کار کولو وروسته يې له دولت سره ستونزه پيداسوه او بندي سو، خو د محمد بن الحسن په مځګړيتوب له بند نه خلاص سو او له هغه سره چي د حنفي مذهب ستر عالم وو پاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سو او حنفي منهج په اړه يي ډېر څه ترلاسه کړل. امام د محمد بن الحسن په اړه وايي : که موږ ته يې د خپلې پوهې مطابق خبري کړي وای ممکن موږ ورباندي نه وای پوه سوي خو هغه موږ ته زموږ له پوهې سره سمي خبري کولې .

امام شافعيرحمة الله علیه د خپل اوچت علم په واسطه خلکو ته د استنباط قواعد او قوانين ور زده کړل او د علم هغه چينې يې راوسپړلې چي پخوا چانه وې تدوين کړي .

يوه ورځ يې شاګردانو ته ويل چي زه په دوو شيانو کي ډېر ستر مهارت لرم، اول په علم کي او دوهم د غشو په ويشتلو کې . يو ځل د حج په موسم کي امام احمد حنبل(رح) دده خبري ته غوږ نيولی وو نو خپل ملګري ته يې وويل: ما د يوسړي خبري واورېدې، هيڅکله مي داسي عاقل انسان نه دئ ليدلی ، نو خپل ملګري يې هم د هغه درس ته بوتلل، هلته يې خپل ملګري ته وويل چي خوښه دي نه ده چي نور درسونه پرېږدو او د دې ځوان خبري واورو ؟

ملګري يې ورته وويل چي د حديثو زده کړه په زړښت کي هم کيږي خو د دې ځوان خبري بيا نه پيداکيږي .

امام په ۴۵ کلنۍ کي د اسلامي تمدن ستر مرکز بغداد ته راغلی کوم چي امام ورسره ډيره مينه درلوده، هلته يې په سلګونو شاګردان وروزل چي بيلګي يي امام احمد(رح) او اسحاق بن راهويه يادولای سو.

امام شافعي صاحب د ډېر ستر فصاحت خاوند وو او په خبرو کي يې دومره تاثير وو چي ټولو علماوو به ويل: امام د عالمانو خطيب دئ، همداسي په تفسير کي د لوی لاس خاوند وو، امام شافعي(رح) به خلک د مختلفو علومو زده کړي ته رابلل، د امام په وينا چا چي قران پاک زده کړ قيمت اوهمت يې لوړ سو ، چا چي حديث زده کړل نو حجت اواستدلال يې قوي سو، چاچي فقهه زده کړه قدر او احترام يې زيات سو، اوچا چي رياضي زده کړه دښه نظر خاوند سو. کله به چي امام تلاوت کاوه نو اورېدونکي به يې دومره متاثره وو چي حتي ټولو به ژړل او سترګي به يې په اوښکو لندې وې.

دعلامه ابن القيم (رح) ويناده چي، يوه ورځ امام شافعي(رح) او محمد بن الحسن صاحب په مسجد کي ناست وه چي يو کس ورته راغلی، محمد بن الحسن وويل چي دا سړي به زما په خيال تجار وي، خو امام صاحب وويل چي نه اهنګر دئ، نو له سړي يې پوښتنه وکړه او هغه ورته وويل چي مخکي اهنګر وم خو اوس تجار يم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام د ډېر ژور فکر خاوند وو، هغه د مسايلو پر ظاهري څېړلو بسنه نه کوله بلکي د مسايلو علت به يې تعقيبوى او د مسايلو د څېړلو لپاره يې قواعد لټول .

امام شافعي(رح) په خپل ژوند کي څو کتابونه وليکل چي مشهور يې (الرساله) او (کتاب الام) دي چي تر اوسه خلک ورڅخه استفاده کوي او خپلې ستونځي ورباندي حلوي.

د امام شافعي (رح) مذهب د هغه د دريو مشهورو (ابو ابراهيم اسماعيل بن يحيي المزکني (رح)، ابو ربيع بن سليمان المرادي (رح) او ابويعقوب يوسف بن يحيى البوسطي (رح)) تکړه شاګردانو په واسطه د اسلامي نړۍ کونج کونج ته خپور سو، د هغه مذهب اوس هم په مصر، فلسطين ،يمن او اندونيزيا کي زيات پيروان لري.

امام په خپل لنډ ژوند کي د علم داسي تاندي چينې مسلمانانو ته پرېښودې چي تر ننه مسلمانان پرې خپله تنده ماتوي، نور علماء هم د امام په باره کي داسي ارشادات لري:

ستر امام ابوعبيده (رح) د امام شافعي صاحب په اړه وايې: ما د امام شافعي څخه زيات پوه، فصيح، لغت پوه ،عاقل ، او پرهيز ګاره نه دئ ليدلی.

امام احمد بن حنبل (رح) وايي: دې امت ته په هرو سلو کالو کي الله جل جلاله يو داسی شخصيت ورکوي چي د دې دين امور په سمه توګه خلکو ته ورسوي، عمر بن عبدالعزيز د پيړۍ په سر کي وو، هيله لرم چي امام شافعي صاحب به د بلي پيړۍ په سرکي وي، همدارنګه وايي چي امام شافعي صاحب د دنيا لپاره د لمر په څېر وو.

امام صاحب د خپل ژوند په وروستيو ورځو کي مصر ته ولاړ او هلته په (۲۰۴ هجري) کال د رجب د مياشتي په وروستۍ شپه د (۵۴) کالو په عمر د ورپيښي ناروغۍ له امله يي له دې فاني نړۍ څخه سترګي پټي کړې او هلته خاورو ته وسپارل سو .

ترتيب کوونکي

صفی الله سالار

(c) ketabton.com: The Digital Library

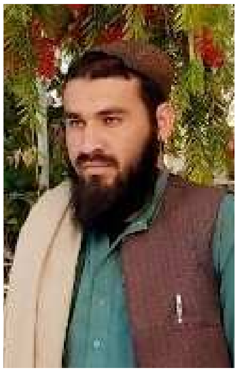

ضیاء الحق حماد
د اسلامي ثقافت د څانګي محصل

د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې

څرنګه چي نفس د بنده د زړه او د هغه د رب په منځ کي يوه د تقاطع نقطه ده، بله دا چي زړه د ټولو اندامونو پاچا دئ، د اندامونو استقامت او کوږوالی، د هغوی سم چلښت او ناسم چلښت ټول په زړه پوري تړلي دي. همداوجه ده، چي جناب رسول ﷺ فرمايي:

(الا وان في الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسدت الجسد كله الا وهي القلب). [1]

ژباړه : خبردار! يقيناً په بدن کي يوه ټوټه د غوښي ده، کله چي هغه سمه وي؛ نو ټول بدن سم وي او که هغه خرابه سي ټول بدن ورسره خراب او فاسديږي او هغه ټوټه زړه دئ. په دې اساس چي څومره زړه روغ وي هغومره د نفسي خواهشاتو او منکراتو سره مقابله کوي او د الله ﷻ د امرمنلو سره پابند وي او کوم زړه چي ناروغه او فاسد وي له هغه څخه بيا نور اندامونه هيڅ کومه ګټه نه سي اخيستلای او د الله ﷻ له حکمونو څخه هم خبر نه وي. د انسان زړه بيا ډولونه او مرتبې لري، چي په لا ندي بحثونو کي به واضح سي.

[1] بخاري شريف او مسلم شريف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی مبحث: د زړه ډولونه اوعلامې

لومړی مطلب: روغ زړه او د هغه علامه (نښه): روغ او سالم زړه هغه زړه دئ، چي د الله ﷻ د اوامرو او نواهیو د مخالفو شهوتونو څخه خالي وي او همدارنگه له هغو شبهو او شکونو څخه خالي وي کوم چي د خیر او ښیگڼې سره په ټکر کې وي.

د جوړ زړه نښي او علامې په لاندې ډول دي:

۱. چي همېشه الله ﷻ ته په رجوع کولو او هغه سره په تعلق لرلو مجبور وي.

۲. کله چي کوم طاعت یا ذکر ور څخه فوت سي دومره درد ورته په زړه کي پیداسي، چي هغه د مال د فوت کېدلو څخه زیات وي.

۳. چي د وخت په ضایع کولو سخت خفه او دردمند کیږي.

٤. چي تل خپل خاوند الله ﷻ ته په رجوع کولو او خشوع کولو باندي هڅوي .

٥. د الله ﷻ مینه ورته د بل چا څخه او د الله ﷻ یاد ورته د بل چا څخه ډېر گران وي.

٦. کله چي لمانځه ته ودرېږي ټول غمونه ، اندېښنې او فکرونه ورڅخه ولاړ سي او پوره راحت او اطمینان او سکون پیدا کړي .

٧. چي د وخت په ضایع کېدلو داسي بخل کوي، لکه چي خلک یې دمال په مصرفولو کوي.

٨. چي خدمت کولو ته یې داسي زړه شوق کوي لکه څنگه چي د وږي زړه خوراک او څښاک ته کوي او تل یې زړه غواړي، چي خادم و اوسي .

دویم مطلب : ناروغه زړه او د هغه علامې:

ناجوړه زړه: دا هغه زړه دئ، چي یو څه ژوند پکښې وي؛ خو د ځینو علتونو له امله کله یې یو طرف او کله یې بل طرف ته راکاږي. کله کله دانسان زړه مریض وي مرض یې ورځ په ورځ زیاتیږي؛ خو دی پرې خبر نه وي او یا پرې پوهیږي نه؛ بلکي پوره مړ سي خاوند یې بیا هم خبر نه وي دا ځکه، چي د مریض زړه خاوند په هغو زخمونو کوم، چي د گناه له امله پکښې پیدا سوي دي نه پوهیږي د هغه درد نه حس کوي. د مریض زړه علامې او نښي په لاندي ډول دي:

۱. چي د گټورو غذاگانو څخه ضرري غذاگانو ته میلان کوي او د گټورو دواگانو په ځای ضرري خوري، چي غوره غذا ایمان او گټوره دواء قران کریم دئ او هغه ترې مخ اړوي او هر کله فاسدو اعمالو ته کوشش کوي.

۲. چي دا دنیا د ځان لپاره پوخ وطن جوړ کړي او د همدې دنیا پوره پوره اهل وگرځي، آخرت ته هیڅ توجه هم نه کوي او حال دا چي جناب رسول اکرم ﷺ ددې دنیا د ژوند په هکله عبدالله بن عمر ته فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کن في الدنيا كانک غريب او عابر سبيل.[۲]

ژباړه: په دنيا کي داسي اوسه لکه په شان د نا اشنا سړي او يا په شان د لارې د مسافر.

دریيم مطلب: مړ زړه او د هغه علامه:

مړ زړه هغه زړه دئ، چي د سالم ضد وي، نه خپل رب پيژني نه د هغه د اوامرو او نواهيو څه خيال ساتي، د خپلو خوندونو او شهوتونو سره مشغول وي. دمړ زړه علامې په لاند ي ډول دي:

۱. د الله ﷻ په غضب او رضاء هيڅ کومه پروا نه لري.

۲. هر څه په خپل نفسي خواهش تر سره کوي.

۳. دشيطان سره ملگرتيا او له دنيا سره دومره مينه لري، چي آخرت ور څخه په پوره ډول هېر وي.

٤. د نصيحت کوونکي خبري ورباندي بدي لگېږي.

۵. دحق له اورېدلو کوڼ او له ويلو يې گونگی وي.

دويم مبحث: باطني امراض

لومړی مطلب، دباطني امراضو اسباب:

د جناب رسول اکرم ﷺ څخه حذيفه اليمان روايت کوي، چي فرمايي: تعرض الفتن على القلوب كالحصير عودا عودا فأي قلب أشربها نكت فيه نكتة سوداء وأي قلب أنكرها نكت فيه نكتة بيضاء حتى تصير على قلبين على أبيض مثل الصفا فلا تضره فتنة ما دامت السماوات والأرض والآخر أسود مربادا كالكوز مجخيا لا يعرف معروفا ولا ينكر منكرا إلا ما أشرب في هواه.

ژباړه: رسول الله ﷺ فرمايلي دي: را وړاندي کيږي په زړونو باندي فتنې لکه د چټايي په شان لرگی په لرگی؛ نو هر زړه يې چي وڅيښي په هغه کي به تور ټکی پيداسي او هر زړه يې چي رد کړي په هغه کي به سپين ټکی پيداسي تردې، چي دوه زړونه به وگرځي، سپين زړه، چي صفا به وي هغه ته فتنه هيڅ ضرر نه سي رسولای تر څو، چي اسمانونه او ځمکه موجود وي، او بل تک تور زړه لکه: نسکوره کوزه، چي نه معروف پيژني او نه به له منکر انکار کوي يوازي د خپل نفسي خواهشاتو به مني.

که پورتني حديث ته ځير سو؛ نو پوهيږو، چي رسول الله ﷺ زړونه دوه قسمه کړي دي:

۱- يو هغه زړه دئ، چي کله فتنه، فساد، يا بل څه ورته راسي هغه وڅيښي. لکه: څرنگه چي سفنج اوبه څيښي په هغه کي تور ټکی جوړ کړي او چي بيا څومره فتنې راځي هغه ته هر کلی وايي او ځای ورکوي تر دې پورې چي ټول تور سي. د دې په نتيجه کي خطرناک مرض هم ورته پيښ سي، چي هغه اشتباه د معروف او منکر ده نه نيک کار پيژني اونه بد کار، پر دوی داسي وخت هم راسي، چي په منکر د معروف عقيده کوي او په معروف د منکر، سنتوته بدعت او بدعاتو ته سنت ، حق ته باطل او باطل ته حق وايي.

(۲) بخاري شريف

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- بل هغه سپین زړه دئ، چي فتنې ته ځای نه ورکوي او هغه ردوي، چي په نتیجه کي په هغې کي ایمان خپله ډېوه بله کړي او د ایمان په نور هغه پوره پوره ښایسته سي؛ نو څومره فتنې چي ورته راځي هغه ردوي او دده نور او رڼا نوره هم زیاتیږي.

دويم مطلب دباطني مرضونو ډولونه:

د زړه باطني مرضونه څلور دي، چي په لاندې ډول بيانيږي:

۱- بې ځايه خبري کول: دا يو خطرناک پټ مرض دئ، چي په اکثره زړونو کي سته او له هغه څخه ځان ساتل پکار دي، بې ځايه خبرې هغه چي د خپل مقصود څخه اضافه کيږي،لکه: مقصد په يوه خبره پوره کيږي او ته بله کوې؛ نو دوهمه کلمه فضول ده.

الله ﷻ په دې باره کي فرمايي:

لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.[۳]

ژباړه: هيڅ ګټه نه سته په ډېرو خبرو د دوی کي؛ مګر هغه څوک، چي امر په صدقې او يا په نيکۍ او يا په صلحه د خلکو په منځ کي وکړي.

يعنې بغير د دغه درې ډوله خبرو څخه نوري ټولي خبري فضول دي او د زړه لپاره په ضرر دي.

همدارنګه د بې ځايه خبرو په هکله احاديث په مختلفو مضمونونو سره راغلي دي، چي مونږ ورته مختصراً اشاره کوو.

من حسن اسلام المرء ترکه مالا يعنيه.[٤]

ژباړه: غوره اسلام د شخص لپاره پرېښودل دغير مناسبو عملونو دي.

ژباړه: نامناسبه خبرو پسې کوشش مه کوه له خپل دښمن څخه ځان لرې ساته.

د زړه او نورو باطني امراضو د علاج او درملنې لپاره له شرعي آثارو څخه يو څو نسخې ذکر کوو:

لومړی مطلب: دباطني امراضو علاج د الله ﷻ په ذکر کولو سره بهترينه شفاء ده. الله ﷻ فرمايي:

اَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ.[٥]

ژباړه: خبر اوسئ، چي دالله ﷻ په يادولو سره زړونو ته پوره اطمينان راځي.

دوهم د قران کريم په تلاوة سره: د باطني مرضونو بل علاج د قران تلاوت دئ، باطني امراض شبهات وي که شهوات د دواړو څخه قرانکريم شفاء ده؛ ځکه په قرانکريم کي داسي ښکاره او قاطع دلايل دي، چي شبهات او مرضونه ټول له منځه وړي او داسې حکيمانه خبري او نصيحتونه پکښې دي، چي شهوت له منځه وړي. الله ﷻ فرمايي:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ.[٦]

---

(۳) سورة النساء: ۱۱٤.

(٤) ترمذي شريف.

(٥) سورة الرعد: ۲۸.

(٦) سورة بني اسرائيل: ۸۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: نازل کړی دئ مونږ قران، چي هغه شفاء او رحمت دئ د مؤمنانو لپاره.

دریم: داستغفار په ویلوسره:

د باطني مرضونو یو بل علاج هم استغفار ویل دي، استغفارد الله ﷻ څخه دبخښني غوښتلو ته ویل کیږي، په قرانکریم کي هم استغفار ډېر ځلي ذکر سوی، کله پرې امر سوی دئ، لکه: چي فرمایي:

وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ. [۷]

ژباړه: او له الله ﷻ څخه بخښنه غواړئ، یقینا الله ﷻ بخښونکی او رحیم ذات دئ.

کله فرمایي، چي الله ﷻ هغه چا ته بخښنه کوي، چي استغفار وایي .

څلورم د دعا په کولوسره:

د دې مرضونو څلورم علاج دُعا ده. الله ﷻ څومره د سخا او جود خاوند دئ، چي بنده ته یې دخپلو اړتیاوو او مشکلاتو پوره کولو لپاره په دُعا غوښتلو باندې امر کړی دئ، فرمایي:

اُدْعُوْنِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ. [۸]

ژباړه: له ما څخه دُعا وغواړئ زه به هغه قبوله کړم.

پنځم- پر نبي کریم ﷺ باندي د درود په ویلو سره، له ابوهریره څخه روایت دئ، چي رسول الله ﷺ وفرمایل:

من صلي علي واحدة صلي الله عليه عشرا. [۹]

ژباړه: چا چي پرما یو ځل درود ووایه، الله ﷻ به پرهغه لس ځلي رحمت نازل کړي.

پنځم، د شپې په تهجد کولوسره:

د قیام اللیل په هکله ګڼ احادیث موجود دي، چي یو یې ذکر کوو. نبي ﷺ فرمایي:

افضل الصلوة بعد المكتوبة قيام الليل (۱۰).

ژباړه : غوره لمونځ د فرض لمونځ څخه وروسته د شپې تهجد کول دي .

دا کوم معلومات چی تا سو یې لولئ، الله جل جلاله دي یې په خپل دربار کي قبول کړي ا و الله جل جلاله دي یې ستاسو د زړونو لپاره شفا ء کړي.

د معلم او طبيب احترام

په "کلیله و دمنه" نومي لرغوني کتاب کي ډېره مهمه خبره او پوهوَنه ذکر سوې ده:

په هره ټولنه کي باید د طبیب او معلم ډېر درناوی وسي، او د هغوی اهمیت باید درک سي: ځکه، که له ډاکټر سره جوړ رانه سې او قدر یې ونه کړې نو باید له خپل درد سره لاس او ګرېوان اوسې. او که د معلم قدر او مقام و نه پېژني او احترام یې ونه کړې نو مجبوراً باید د جهالت او ناپوهۍ په غېږ ورسې.

په ربښتیا هم څومره پخه او کره پوهوَنه ده، یعني په زرګونو کاله وروسته نن هم د کاڼي کرښه ده. څه ښه یې ویلي دي چي د ډاکټر غلطي یو انسان له منځه وړي خو د معلم غلطي جامعه له منځه وړي!

---

(۷) سورة البقرة: ۱۹۹.

(۸) سورة المؤمن: ٦٠.

(۹) مسلم شريف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیزم

محمد برات نشاط

د ښووني او روزني پوهنځي

د هیومنیزم حرکت په څوارلسمه پېړۍ کي په ایټالیا کي رامنځ سو او بیا اروپا ته او له هغه ځایه اسلامي هیوادونو ته راداخل سو. هیومنیزم دکمونیزم دوهم رنګ او نوم دئ ،یعني دا هم هغه ګمراه کوونکې نظریه ده چي انسانان د الله ﷻ، رسول ﷺ او کتاب نه منلو ته رابولي . د روا او ناروا حق او نا حق تله او ترازو انسان بولي. دهیومنزم کلیمه د انګلیسي ژبې له Human څخه اخیستل سوې ده چي انسان ته وایي او په اصطلاح کي هغه کفري او پر الحاد د خدای ﷻ له وجود څخه په انکار ولاړه مفکوره ده چي له الله تعالی ﷻ څخه د الوهیت(خدایي) حق اخلي او انسان ته د خدای(ج) مقام ورکوي. چي دلته زموږ په هیواد کي د امریکا له یرغل سره سم دا نظریه هم را غله او یو شمېر خلک ورته ښه په ښکاره د انسانیت تر عنوان لاندي سمینارونه او مجلسونه جوړوي، او د انسان او انسانیت په نوم مجلې او اخبارونه چاپوي او خپل ګنده افکار افغان ځوان او نوي نسلونو ته یې پیچکارۍ کوي.

ددې مفکورې او نظرېې خباثت او اصلیت عامو خلکو او هم هغو لوستو ځوانانو ته نه معلومیږي، کومو چي اسلامي عقیده په هر اړخیزه توګه ویلې او مطالعه کړې نه وي، یعني کشف یې یوازې د قوي پوهي او اسلامي فکر مطالعه کوونکي کولای سي .

د دوی شعار یوازي انسانیت او انسانیت ته ارزښت ورکول دي، دې ته یې نه ګوري چي دا هندو، یهودي، صلیبي او کافر دئ بلکي چي انسان وي دوی ورته په درنښت قایل دي، که څه هم دا شعار ډېر خوږ او د خلکو دخوښي وړ دئ خو په عمل کي هغه وحشتونه تر سره کوي چي انسانیت ترې پناه غواړي، په حقیقت کي هم دوی انسانیت تر پښو لاندي کوي، نن سبا چي په برما، سوریه، فلسطین او افغانستان کي کوم وحشتونه او ظلمونه روان دي، کیمیاوي وسلې او بمونه پرې غورځول کیږي او په زرګونو مسلمانان په شهادت رسیږي، چي د دې بمباریو قرباني هم سپین ږیري، ځوانان، ښځي او ماشومانان دي، دلته بیا هیومنستان خپل حیثیت هېروي او په ډېره بې شرمۍ سره ورته توجهات لټوي.

یوازي یې په افغانستان باندي(٦٠٠٠) بمونه وغورځول چي په دې باندي دوی خپله هم اعتراف وکړ، دابمونه چي پرې غورځېدل او د شپې له خوا به چاپې پرې وهل کیدې، ایا دا انسانان نه وه؟ دا ټول هغه وحشتونه دي چي هیومنستان یې د انسانیت ترنامه لاندي کوي.

فردي اخلاق

که یو چا ستا ډېر احترام او عزت وکړ، معنی یې دا نه ده چي ته حتمًا ډېر ښه انسان یې، بلکي معنی یې دا ده چي (که ته ښه یې یا نه) هغه له شکه پرته ښه انسان دئ.

نو راځئ چي د عزت، عزت وکړو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحاج هدایت الله فیضي

دښاغلي ایمل (امیدي) لنډه پیژندنه

ایمل (امیدي) د الحاج صدیق الله خان زوی او د حاجي محمدصدیق لمسي له نن څخه (۳۵) کاله وړاندي د زابل ولایت په مرکز کلات کي نړۍ ته سترگي پرانیستي. لومړنۍ او منځنۍ زده کړي یې د کلات ښار د شیخ متي په عالي لیسه کي په ښو نمرو ترسره کړې، د نا مساعدو شرایطو له امله څرنگه چي په زابل ولایت کي ترنهم ټولگۍ پورته ښوونځۍ نه وو، ایمل امیدي هم د لیسې دوري د بشپړولو په خاطر د پروان ولایت ته ولاړ، د پروان ولایت د شهید سیدباشي له لیسې څخه په (۱۳۸۲ش.) کال په اعلی درجه فارغ او د بکلوریا سند یې تر لاسه کړ. د راتلونکي کال لپاره یې د مرکزي حوزې ازمویني ته تیاری نیوه چي د ځوانیمرگ ورور شهید معلم سهراب نابېره شهادت د امیدي د امیدونو دنیا تپه تیاره کړه، د ورور شهادت نه دا چي ایمل امیدي یې د دنیا له ډېرو خوښیو بې برخي کړ بلکي د لوړو زده کړو له کاروان څخه هم پاته سو.

کله چي ایمل امیدي د ښوونځي زده کوونکی وو (دترنک په څپو کي) مهالنۍ جریده یې چلوله، چي په دغه جریده کي به یې په ډېرو محدودو امکاناتو د ډېرو فرهنگیانو او فرهنگپالو د زړه اواز تر مینه والو رساوه، د ایمل امیدي دغه بیساري چوپړ په زابل کي د فرهنگ او ادب دگر ته د یو پل حیثیت اختیار کړ، چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي جريدې په مټ اميدي صاحب وتوانيدی چي ډېر نوي راټوکيدلي استعدادونه د فرهنګ او ادب د لاري لارويان کړي .

اميدي صاحب د خپلو هلو ځلو لمن نوره هم پراخه کړه، د زابل د يو شمېر نورو فرهنګيانو په شمول يې د شيخ متي ادبي ټولني بنسټ کيښود او د دغي ټولني له لاري يې هم پراخ ادبي خدمتونه ترسره کړل. د "شيخ متې په لمن کي" هغه جريده وه چي اميدي صاحب دنورو فرهنګي ځوانانو په شمول د زابل لپاره نه ستړي کيدونکي فرهنګي او ادبي هڅي پکښې ترسره کړي، که څه هم ايمل اميدي په هغه وخت کي د کلات په ملکي روغتون کي وظيفه اجرا کول، خو د فرهنګ او ادب ډګر يې پرې نه ښود، په ډيرو ناچيزه امکاناتو يې که په زغرده ووايو په نه امکاناتو يې دا جريده په خپل لاس ډيزاين، کاپي او پښتنې کوله او د مينه والو تر لاسونو يې رسوله، د شيخ متې په لمن کي جريده به يې د زابل د مرکز کلات څخه علاوه د دغه ولايت ولسواليو او ليري پرتو کليو ته هم رسوله .

ايمل اميدي د فرهنګي مجلسونو په جوړولو کي هم خاص مهارت درلود، اونيزي مشاعرې، د ليکوالو پر ليکنو د نظر د خاوندانو نظرونه او کره کتني، د بادام ګل دوديزه کلنۍ مشاعرې او يو شمېر نور فرهنګي خدمتونه وه چي د ايمل اميدي ورځنی ژوند يې بوخت ساتلي وو.

د ايمل اميدي نوی نوښت او ابتکار د زابل فرهنګيانو هله احساس کړ چي نوموړي د خپلو بې کچي هڅو په پايله کي په دې وتوانيد چي د زابل د فرهنګيانو ترمنځ يې اتحاد او يووالی رامنځ ته کړ. اميدي د خپلو هڅو په پايله کي په دې وتوانيد چي زابل ميشتي ټول اديبان او فرهنګيان د(زابل ادبي بهير) تر چتر لاندي راټول کړي. په زابل ادبي بهير کي د زابل هغه نوي ځوانان چي تازه دمه يې دې ډګر ته مخه کړې وه، د نورو شاعرانو له تجربو او علمي مشورو څخه په هره برخه کــې برخمن سول .

ايمل اميدي خپل فرهنګي چوپړ تر زابل پوري محدود نه کړ، د کابل څخه د خپرېدونکي مجلې (شنې پاڼې) مرستيالي يې په غاړه واخيسته او د هيواد په کچه يې د فرهنګيانو، شاعرانو او ليکوالانو د زړونو اواز ته لبيک ووايه.

د ايمل اميدي چاپي اثار چي دا مهال د لوستونکو په لاس کي دي، څلور بابه ناولونه هر يو (د ميني جال)، (جرم او جزا)، (که زه درسره نه وم؟) او (دې نصيب ته شوم حيران) ناول او هم يو باب د زابل د شاعرانو تذکره (څپې څپې ترنګ) او دوه تحقيقاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثرونه (دکامیابۍ په لور) او (په اسلام کي نارینه ته ځلور ښځي ولي روا دي ؟) او یوه شعري ټولګه یې (تنها نه یم) ده، خو د نوموړي قلم اوس هم تاند او په نا چاپ سوو اثارو کي یې یو بل ناول(اوس مي هم زړه کي اوسیږي)، یو د خوږو خبرو (پیپلي ملغلري)، یو هم (دزابلي شاعرانو دوهمه تذکره) او یوه بله شعري ټولګه (دا دي هم ستا په نوم وي) ده چي دا مهال د چاپ انتظار کوي.

ایمل امیدي واده کړی خو د ژوند ثمره لا تر دا مهاله نه لري، د لوی خدای و دربار ته د امیدي صاحب د خوشاله ښیرازه او بریالي ژوند په هیله د دوعا لاسونه لپه کوو.

د نوموړی په ژوند، شاعري او فن باندي ډیرو محصیلینو د پوهنتون د دورې مونوګرافونه اوتیزیسونه لیکلي دي، چي له جملې یې ښاغلي حضرت الله توخي د ننګرهار پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتوځانګي ښخه خپل علمي او اکاډومیک مونوګراف (دایمل امیدي ژوند او فن) په (۱۳۹۵ش.) کال ورباندي لیکلی دئ.

ښاغلي عصمت الله حیران د همدا ډول ښاغلي محمد اصغر ساجد ورباندي مونوګرافونه لیکلی او د ښاغلی ایمل امیدي علمي او ځیرنیز ژوند یې له هر اړخه څېړلی او ارزولی دئ.

د یادولو وړ ده چي ښاغلی ایمل امیدي د خپل فرهنګي ژوند په دوام کي له صوتي رسنیو سره هم د پام وړ ملګرتیا کړې او د ویاندویي په فن کي یې هم خپل ولس او خلکو ته د پام وړ خدمتونه کړي دي، چي له جملې یې د (۱۳۹۲ش) کال ښخه تر(۱۳۹۳ش) کال پوري یې د زابل په ملي راډیو کي د ادبي او فرهنګي خپرونو کوربتوب کاوه او د دې ترڅنګ یې په (۱۳۹٤ش) او (۱۳۹٦ش) کال یې د زابل په مرکز کلات کي د ترنک په نوم له خصوصي راډیو سره خپله همکاري جاري ساتله. پوره دوه کاله د نوموړي خصوصي راډیو مرستیال مشر پاته سوی دئ.

ښاغلي ایمل امیدي ته د هوسا، ارام او نېکمرغه ژوند ترڅنګ په علمي او فرهنګي ډګر کي د ولس د چوپړ او خدمت لپاره د دعاء لاسونه لپه کوو. د امیدي صاحب د خوشاله، سرلوړي او آباد ژوند په هیله.

د ایمل امیدي ادبي اوفرهنګي فعالیتونه :

۱: لومړی په "شیخ متي علیه رحمه ناپیپلي ادبي ټولنه" کي غړیتوب په (۱۳۸۲) لمریز کال پیل او تر (۱۳۸۵) لمریز کال پوري دوام وکړ او د دې سربېره د دې ټولني د مسؤل مدیر په حیث یې کار کاوه.

۲: د "ځوانانو ټولنه" له (۱۳۸۵ش) ښخه پیل تر (۱۳۸۸) لمریز کال پوري دوام وکړ او د دې ټولني غړیتوب یې درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳: په "سورغر ادبي بهير" کي غړيتوب له (۱۳۸۸) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۱) لمريزکال پوري پوره غړيتوب درلود.

٤: د "ترنک ادبي ټولنه" سره غړيتوب له (۱۳۹۱) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۲) لمريز کال پوري پوره غړيتوب درلود.

۵: په "زابل ملي ادبي بهير" کي له (۱۳۹۳) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري .

د مجلو او اونيزو مسئوليتونه :

۱: د "ترنک په څپو کي" د يوه مياشتنۍ جريدې مسؤل مدير.

۲: د "شيخ متې په لمن کي" د يوه مياشتنۍ جريدې بنسټ اېښودونکی او مسؤل مدير.

۳: د "شنې پاڼې" مياشتنۍ مجلې مرستيال (۱۳۸۷) لمريز کال.

شعرونه چي په ډېرو اخبارونو او مجلو کي چاپ سوي دي:

زابل کلات اوونيزه اخبار، زابلستان اوونيزه اخبار، د شيخ متې په لمن کي جريده، د ترنک په څپو کي جريده، طلوع اخبار، صداي بهار اخبار، شنه پاڼه مجله، کليد مجله، پروان اخبار، سور غر اخبار، هوسۍ مجله، نازو انا مجله، شيخ متې مجله.

په انټرنيټ پاڼو کي خپرې سوي ليکني، کتابونه او شعرونه:

لر او بر سايټ، بېنوا سايټ، افغان ننګ سايټ، خبريال سايټ، تاندسايټ.

په راديوګانو کي کارونه :

۱: په زابل ملي راډيو تيلويزون کي د ادبي خپروني چلوونکی (۱۳۹۲ش) څخه تر (۱۳۹۳) لمريز کال پوري.

۲: په ترنک راډيو کي د (۱۳۹٤) لمريز کال څخه تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري د راډيو د مرستيال مشر په حيث او د ادبي خپرونو چلوونکی.

د هڅوب هنر

يو سړي بهلول ته وويل: زما مېرمن په کوچنۍ خبره غوسه سي، جنګ او شور کوي، زه څه ورسره وکړم؟

بهلول وويل: تر پنځلسو ورځو يې غوسه وزغمه او چي له غوسې ارامېده ورته وايه ته ډېره ښه انسانه يې، شکر چي تا لرم!

تر پنځلسو ورځو وروسته سړی بهلول ته راغلی او ويې ويل چي ستا خبري کار وکړ، خو څنګه داسي وسول؟

بهلول وويل: ځيني انسانان ذاتًا بد وي چي هغوی لاري ته نه سو راوستلای، خو ځيني انسانان بيا ټولني او موږ بد کړي دي. که ور په ياد کړو چي ښه خلک دي نو حتمًا ښه کيږي!

هو! ډېر انسانان سمون ته چمتو وي خو بس يوه هڅونه خو پوري وهنه غواړي او دا هنر د ډېرو کسانو زده نه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالقاسم زابلي

د حقوقو سیاسي علومو پوهنځی

ځوان نسل ته پاملرنه!!

دا موضوع مي ځکه ښه وبله او لیکنه مي ورباندي وکړه چي، ځوانان د ټولني د ملا د تیر حیثیت لري. ټولنه پر ځوان نسل باندي تکیه کوي او ځوان نسل کولای سي تر خو خپله ټولنه له نورو ټولنو سره سیاله جوړه کړي، خو دلته نه خپله ځوان نسل دې ته پام کړی چي دا ټولنه او دا هیواد زما ښخه کار غواړي، زه باید ځان دې ته اماده کړم ترڅو په دې وروسته پاتي ټولنه کي مثبت تغیرات راولم. او نه هم مشرانو د قدرت او واک ښتنتانو ځوان نسل دې ته هڅولي دئ تر څو د وروسته پاتي هیواد لپاره کار وکړي، یعني هیڅ پاملرنه ورته نه ده سوې.

لوستي ځوانان د ټولني لاس او پښې دي. ددې ځوان نسل په واسطه په ټولنه کي مثبت تغیرات راتلای سي، نو لوستو ځوانانو ته باید پاملرنه زیاته وسي او له پامه ونه غورځول سي. یوه ټولنه هغه وخت د پرمختګ لوړو پوړونو ته رسېدلای سي چي، ځواکمن او با مسؤلیته ځوانان ولري، ځکه چي ځوانان د ټولني مهم عناصر شمېرل کیږي. ځوانان کولای سي د اسلامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعت په رڼا کي د مثبت ذهنیت په درلودلو سره هیواد د شته ستونزو او کړاونو څخه د پرمختګ لوړو پوړونو ته ورسوي. په دې کي هیڅ شک نه سته چي، د یو هیواد او ټولني ترقي او پرمختګ د هغې ټولني په ځوان نسل پوري اړه لري او همدا ځوان نسل دئ چي، د راتلونکي ټولني سبا ورځي مسؤلیتونه ور په غاړه کیږي تر څو چي ټولنه د یوې ښې راتلونکي پر لور رهبري کړي.

له بده مرغه زموږ په جنګ ځپلي هیواد کي د اوږدې جګړې له کبله زموږ د هیواد یو زیات شمېر ځوانان او ځوان نسل نه یوازي دا چي د لومړنیو او لوړو زده کړو څخه بې برخي سول، بلکي یو زیات شمېر یې د بې کارۍ او بې روزګارۍ له امله د جنګ په لیکو کي ودرېدل او ځیني نور یې لا په بهرنیو هوادونو کي د مهاجرت او سر ګردانۍ ژوند په لا لهانده شپېو کي تیروي .

دا چي د افغانستان په روان حالت کي ځوان نسل ته هیڅ پاملرنه نه ده سوې او د هر موقف څښتن ځوان نسل ته یوازي په هغه وخت کي توجو اړوي چي، ضرورت یې پیدا سي، یعني د خپلو ګټو د ساتلو په خاطر ورته پاملرنه کوي، خو لوستي ځوانان باید خپله لاس پکار سي، لاسونه سره ورکړي او یو بل سره نظرونه تبادله کړي. دا چي افغانستان په یو بد وضعیت کي قرار لري هغه که نا امنۍ، رشوت، فساد ... دي نو یو عمده لامل یې ناجوړه فکرونه دي، دا فکرونه د لوستو بااحساسه ځوانانو په واسطه جوړېدای سي. لکه څرنګه چي په افغانستان کي خود غرضه او خپلو ګټو ساتونکو مشرانو ځوانانو ته د دې فرصت نه دئ ورکړی ترڅو خپلي مثبتي نظریې او اندونه د هیواد او اولس د ژغورلو لپاره وکاروي، دوی ځوانان انحصار کړي او د خپلو موخو د لاس ته راوړلو لپاره یې کاروي او د ځوانانو له تازه او نوښتګرو استعدادونو څخه د ځان په ګټه منفي استفادې کوي.

دغه کسان تل د هغو ځوانانو په لټه کي وي چي د دوی د قدرت د ساتلو د لږ او ناڅیزه امتیاز په بدل کي کار وکړي اا‌و د خپل واک د دوام لپاره یې په سیاسي ډګر کي وکاروي. ځوانه مستعده طبقه باید د خپل فکر څخه کار واخلي او هیڅ کله د خود غرضو په دام کي ګیر رانه سي . زما په آند د افغانستان د ژغورلو لپاره د ځوان نسل پیاوړي ارادې، علمي او عملي طرحو اندونو او ملی یوالي ته ضرورت دئ، ترڅو ټول هغه لوستي او با احساسه ځوانان د موجوده وضعیت ختمولو او د یو نوي فصل د رامنځته کولو لپاره کار وکړي. لوستي ځوانان هغه زړه نازړه، هغه بې ارادې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د بل د ګټو ښکار او هغه تیت پرک ځوانان خپلو منځو ته دننه کړي، او په ګډه یو علمي او فکري مبارزې ته دوام ورکړي. د هري شته ستونزي مخنیوی باید همدا ځوانان وکړي، د هر هغه چا او هر هغه عمل چې د اسلام او هیواد په زیان وي په جرٔت سره راپورته سي او هغه له منځه یوسي.

راځئ ځوانانو چې په ګډه د خپل هیواد لپاره هر درد ته سپر سو، د نن او سبا خپل لوی رسالت په ښه توګه ادا کړو خو دا کار به هغه وخت کیدونکی وي چې د مغرضو، مضرو او تش په نامه ډلو ټپلو څخه د خپلي علمي او منطقي قوې څخه په استفادې جدا او خپل منځ کي یو د بل د زغملو فرهنګ خپور کړو .په آخر کي د یو ځوان په حیث مي له ټولو ځوانانو څخه غوښتنه دا ده چې، راسئ ټول سره یو ځای سو، خپله لاس پکار سو تر څو به د بل د ګټو ښکار یو، تر څو به نورو ته چکچکې وهو، موږ او تاسو ښه ښه استعدادونه لرو، ښه ښه فکرونه لرو خو هیڅ کار مو نه دئ څني اخیستی، همدا یې وخت دئ او باید لاس تر زنې نه کښېو.

موږ او تاسي باید په دې پوه سو چي تاریخ به زموږ په هکله خپله عادلانه پریکړه کوي .راځئ د خپل سپیڅلي وجدان پر مټ په هیواد کي د سپڅلتیا او رښتینی خدمتګاري انقلاب په څپو راولو او د دې کړیدلي او زوربدلي ولس لپاره په صداقت کار وکړو او دې موجوده نا خوالو ته د پای ټکی کښېږدو.

پخپله د ځان راز داره اوسه!

هر څومره چي نورو ته خپل راز ډېر وایې په هغه اندازه به زیانمن او خوږمن یې. معنی دا چي پر خپل ځان بې باوره یې چي رازونه دي ډېرو کسانو ته وایې. ته چي خپل راز پخپله نه سې ساتلای، نور به یې څنګه در وساتي!؟

دغه کار به دي رټلی او ترټلی لري. دا ځکه چي ډېر خلک ناځوانه دي خو ته بې ځایه خوشبین یې.

د مرګ او ژوند واټن

ابن رُشد څه ښه ویلي دي:

"یوه دا دنیا ده او یو بله دنیا ده (یوه دنیا او بله عقبا ده). د دواړو تر منځ واټن فقط یوه ساه ده. که ساه روانه وي نو دا دنیا ده او که ودریږي نو هغه دنیا ده!"

له ځان سره احسان

که یو انسان په خپل ټول ژوند کي وکولای سي چي یو نفر سمي لاري ته راولي همدا هم کفایت کوي، حتی که هغه نفر دی پخپله وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد رښتین

اقتصاد پوهنځی

افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کې

که وګورو د افغانستان د جګړې یو اړخ تر ډېره اقتصادي دئ او دا برخه د جګړې تر ډېره پر زېرمو او د غرونو مینځ کې د اوبو پر سر ده، چې نړیوال استخبارات او همسایه ګان یې مخته وړي. د ګران افغانستان اوبه زموږ همسایه ګانو ته د ژوند په مانا دي او خپل ټول اقتصاد د دې اوبو په مټ بډایه کوي، د اوبو خوندي کولو سوژه چې هر واک مشر ورته لومړیتوب ورکړی، په وړاندې یې سیاسي، اجتماعي او تبلیغاتي خوځښتونه د همسایه ګانو په مټ را پورته سوي دي، په دوهم قدم کې د زېر بنا یا زېرمو ساتل او یا د هیواد د اقتصاد پیاوړتیا په سکتور کې د اوبو او زیرمو کارولو لپاره د همسایه ګانو وېره هغه څه دي، چې دلته د جګړې سوژه یې ډېورنډ ګرځولې، خو تر ټولو ستر لامل د دې جګړې اوبه او زموږ د اقتصادي پیاوړتیا له وېرې د زیرمو کارول دي. اقتصادي جګړه تر ډېره اوس د نړۍ د هیوادونو ترمینځ رامینځته کېږي، ولې په منځنۍ اسیا کې یوازې افغانستان دئ، چې په ځان پورې یې د آسیا نیمی هیوادونو اقتصاد تړلی نو ځکه دوی دلته د استخباراتو په مټ جګړې ته شدت ورکوي او دا سیمه ارامتیا ته نه پرېږدي. زه د دې سیمې له اقتصادي انحصار څخه د خلاصون او د جګړې له شدته د خلاصون یوه لار د خپلو اوبو سم مهارول او مدیریت کول هغه څه بولم، چې موږ پر خپلو پښو دروي. د دې ترڅنګ د زېرمو ساتل او کنټرل یې هغه څه دي، چې موږ په یو نغد اقتصاد بډایه هیواد باندې بدلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي څنګه یې مهارولای سو، اړینه ده، چي د مرکزي اسیا د هیوادونو له پالیسیو څخه د اوبو په مهارولو کي ګټه واخستل سي، ددې ترڅنګ د اسیایي جګړې له دوو سیالو هیوادونو لکه چین او هند څخه په دې برخه کي ګټه پورته کړو، د اوبو مهار سیمي ته د پوره رغنیزي پانګوني او د هغو سیمو لکه کنړ، فراه، هرات او.... په زیاترو برخو کي د ولس هینبووني او فکري جوړتیا په پار حکومتونه خپل فعالیتونه زیات کړي، هغه سیمه کي د سیمي په کچه ملي اجماعیزه فعالیتونه زیات کړي، تر څو هلته د اوبو مهار او کار لپاره زمینه مساعده سي. په هغو سیمو کي د استخباراتي جګړو تر ډېره مخه ونیسي او خپله تپوله توجو د همدې اساسي پروژو پر جوړېدو وکاروو.

موږ د آسیا لپاره د یوه پُل په توګه مېشت هیواد یو، چي تر ډېره د ټولو هیوادونو پروژې زموږ د خاوري له لاري تطبیقیږي، لکه د پاکستان برق او د هند ګاز چي له ترکمنستان څخه یې زموږ د خاوري له لاري انتقالوي، دا ځکه زموږ د خاوري له لاري دوی ته لنډ او په یوه مستقیم لاین بدلیږي. اکثره همسایه ګان مو خوښ دي، چي پر امنه سیمه باندي بدل سو ولي زیاتره ځکه نه غواړي، چي هغوی زموږ خاوره محکومه کړي او د هغې له ویري څخه نه پریږدي، چي موږ پر ځان بسیا هیواد سو. زموږ غرونه، زراعت، کانونه، اوبه او زېربناوي هغه څه دي، چي موږ کولای سو د منځنۍ آسیا اقتصاد پیاوړی کړو، که د لاجوردو لاره، یا مرکزي دهلیز او یا هم د پنځو هیوادونو مشترکه نقطه، چي افغانستان دئ، د یوې بلې تجارتي دوبۍ په نامه بدل سو نو د دې ستراتیژیک موقعیت په درلودلو سره هیڅکله همسایه ګان نه غواړي، موږ بدل سو البته یو نیم همسایه ګان.

اوس په کار ده، چي د نوي نسل د روزلو په مټ د یوې عمومي اجماع په رامینځته کولو سره تر هر څه مخکي موږ د خپلو زیرمو او اوبو لپاره یوه ملي اجماع رامینځته کړو، تر څو د جګړې اقتصادي بې وزلي ختمه سي او تر ټولو اړینه د مهاجرو بیرته راستنېدل او هغوی ته د کار زمینې برابرول موږ له دې شته ناورینونو څخه خلاصوي.

موږ یو پر امنه، هیوادپاله او اسلامپاله ملت یو، لامل ده، چي پورته کېدو ته مو نه پریږدي.

ځان ته متوجې یې!؟

له یوه بزرګ څخه مي وپوښتل چي نصیحت را ته وکړه.

هغه وویل چي کله دي لوښی پرېولی دئ او څه دي ترې زده کړي دي؟

ومي ویل چي لوښی او نصیحت څه تړاو سره لري؟

ویې ویل چي لوښی له دباندي څخه لږ او له دننه څخه ډېر پاک پرېولل کیږي. نو ته له دننه څخه ځان پاک ومینځه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنیر امان الله حقیار

اقتصاد پوهنځی

د مسلمان نسل زیاتېدل او پر ضد یې پلانونه

څېړونکي او محققین ټول په دې خبره یوه خوله دي چې، د اسبابو په نړۍ کي د طاقت پرېکړي جغرافیایي مساحتونه نه بلکي افرادي قوت او بشري ځواك کوي، د پرمختللو وسایلو او عصري ټیکنالوژۍ په دې دور کي لا هم کابو ټول پوهان په دې حقیقت اعتراف کوي چي وړاندي والی او غلبه به یوازي د هغه ملت په برخه وي چې، ډېر مړونه ولري، خو د غرب له بده مرغه چي په دې ډګر کي دا مهال د سترو ننګونو سره مخامخ دئ، دنفوس مخ پر زیاتیدونکي کمښت د لویدیځ لپاره راتلونکی تر ټولو ستر بشري ناورین دئ، چي امریکایان او اروپایان یې سخت اندېښمن کړي دي خو چي د مخنیوي لپاره یې پورته سوي ټول ګامونه د فطري اصولو څخه ډېر لیري دي نو د ګټې په پرتله یې تاوان زیات کړی دئ او نوي ستونزي یې زېږولي دي .

په امریکا او اروپا کي د نوو کوچنیانو د زېږېدلو فیصدي ۷، ۱ ده، خو په اسلامي نړۍ کې ۵، ٦ ده . په امریکایانو کي د شنډتوب د مخ په زیاتیدونکي مرض په باره کې په(۱۹۹۵م) کي د نیوز ویك نومي امریکایي جریدې یوه ځانګړې ګڼه خپره سوې وه چي پکښې د امریکایي شنډو فامیلونو شمیره ۵ میلیونه او ۳ سوه زره ښودل سوې وه ،جرېدې د National center for

(c) ketabton.com: The Digital Library

health statistics نومي تحقیقاتي اداري په حواله لیکلي وه چي، په (۱۹٦۵م) کي د شنډتوب د مرض فیصدي په امریکایانو کي ۴، ۱۴ وه، خو تر (۱۹۹۵م) پوري دا فیصدي ۵، ۱۸ ته لوړه سوه . امریکایي پوهان د دې ځانګړی لامل دجنسي غوښتنو د پوره کولو لپاره دغیر فطري لارو انتخاب او د ودونو نشتوالی یا پکښې وروسته والی بولي .

په غربي ټولنو کي د انساني نسل د مخ په زیاتیدونکي کمښت د مخنیوي لپاره د امریکا او اروپا دولتونو ځیني اقدامات هم کړي دي، مثلاً : د کومو کوچنیانو چې پلاران نه وي معلوم قانوني تحفظ ورکړل سوی دئ، کومې میندي چي حرامي اولادونه زېږوي د دولتونو له لوري د ډېرو آسانتیاوو نه برخمني وي، بېله واده ازدواجي روابط ومنل سول او د بهرنیانو سره د ودونو کولو لپاره وګړي وهڅول سول، خو چي دا لاري چاري دخدایي قوانینو او د فطرت د غوښتنو څخه لیري وي نو تاوانونه یې دوی هم اوس د سر په سترګوویني او د مشکل د حل لپاره د نوو لارو په لټه کي دي، خو فطرت ته د راګرځیدلو او د اسلامي لارښوونو د قبلولو پرته به د بریالیتوب یوه لار هم ونه مومي .

په (۱۹۸۴م.) کال کي د اروپایي اتحادیې له لوري په دې موضوع جوړ سوي کانفرانس کي یو پرېکړه لیك صادر سو چي پکښې د ټولو غړو هیوادونو څخه د داسي ګامونو پورته کولو غوښتنه سوې وه چي، له امله یې په غربي ټولنه کي د کوچنیانو په زېږولو کي زیاتوالی راسي، په پرېکړه لیك کي په دې خبره سخته اندېښنه څرګنده سوې وه، چې په (۱۹۵۰م.) کال کي د نړۍ په انسانانو کي اروپایان ۸، ۸ فیصده وه چي تر (۲۰۲۵م.) کال پورې به دافیصدي ۲ ته راکوزه سي چي د یوې پیړۍ نه هم په کم وخت کي څلورمي برخي ته راکوزېدل په خپل ذات کي ډېر سترکموالی دی. "امریکن انټر پرایزز انسټي ټیوټ" نومي اداري په (۱۹۹۵م.)کال کي په خپل یو راپور کي لیکلي وه چي، د نفوس تناسب ته په پام کي نیولو سره ویلای سو چي کمزوري ولسونه به په راتلونکي کي ځواکمن سي او ستر ځواکونه به د نفوس د کموالي له امله له منځه ولاړ سي .

د مسلمانانو د نسل زیاتوالی متعصب لویدیځوال سخت اندېښمن کړي دي، هغوی وایي چي یوه عامه یمنۍ ښځه لږ تر لږه ۷ اولادونه زېږوي، که تر راتلونکو درو نسلونو پوري د کوچنیان د زېږولو تناسب همداسي وي نو د هري یمنۍ ښـځي به په درو نسلونو کي ۴۹ لمسیانو ، ۳۴۳ کړوسیانو او ۲۴۰۱ کودیانو نړۍ ته سترګي غړولي وي، خو برعکس د المان، هسپانیا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایټالیا په شمول د اروپا د اکثرو هیوادونو زیاتره ښځې یوازې یو بچی راوړي چې په دې توګه درې نسله پس به د هرې اروپایي ښځې یوازې یو بچې، یولمسی، یو کړوسی او یو کودی نړۍ ته سترګې غړولي وي ، درې نسله پس د یو اروپایي په مقابل کې د ۲۴۰۱ مسلمانانو راتلل د عمل په نړۍ کې ضروري نه دي خو صلیبي متعصبینو ته یقیني ښکاري او همدې حساب کتاب سخت وارخطا کړي دي او په دې وېره کې دي چې که خبره همداسې روانه وي نو په راتلونکو څو لسیزو کې به د نړۍ نقشه بیخي بدله سي .

په (۱۹۸۸م.) کال کې د "امریکن ډیفنس ډیپارټمنټ" نومي مرکزي ادارې په خپور سوي تحقیقي راپور کې د انساني نفوس د زیاتوالي په بې انډولۍ سخته اندېښنه څرګنده سوې وه، او پکښې راغلي وه چې د نفوس د زیاتوالي له امله به په راتلونکو څو لسیزو کې د فوځي ځواك په نړیوال توازن کې ستر بدلون رامنځته سي، په راپور کې د امریکا د پالیسي جوړوونکو کړیو څخه په کلکه غوښتل سوي وه چې د انساني نفوس د زیاتوالي مخنیوي ته دې همدومره توجه وکړي څومره چې د عامه وژونکو وسلو نه خپراوي ته کیږي .

د امریکا څېړونکي ځکه د زیات تشویش ښکار دي چې د هغوی د اټکلونو له مخې به په (۲۰۲۵م.) کال کې د امریکا نفوس د تایوان د نفوس څخه هم کم وي، د ایران نفوس به د جاپان سره برابر سي او د ایتوپیا نفوس به د فرانسې د نفوس څخه یو پر دوه سي .

د اشتراکي یا کمونیستي نظام د ړنګېدو څخه وروسته یوازینی اسلامي نظام دئ چې د غربي پانګوال نظام په مقابل کې ولاړ دئ او د قومونو د متحد کولو صلاحیت هم لري، نو ځکه د مسلمانانو د نفوس زیاتوالی غرب د ستري وارخطایۍ سره مخ کړی دئ. وایي چې نامتو لوېدیځوال څېړونکي EB وایي چې: "په نړۍ کې د انساني نفوس د زیات ډېروالي اوکموالي د فرقونو د له منځه وړلو لپاره موږ یوازې دوې لارې لرو، لویدیځ دې خپل نفوس زیات کړي او یا دا چې د دوهمې نړۍ د نفوس د کموالي لپاره هر ډول هڅې وسي، د لویدیځوالو لپاره خو د نفوس زیاتول ناشوني دي ځکه چې په غرب کې د کوچنیانو د تولد فیصدي ډېره ټیټه ده او د لوړوالي لپاره یې دولتي او انفرادي سوي ټولي هڅې ناکامې سوي دي او نوي هڅې په دېره لوړه بیه پرېوځي، د "ټیسټ ټیوب بې بې" له لارې د نفوس د زیاتوالي کوششونه روان دي خو د دې مصارف ډېر لوړ دي، بل لور ته د غرب د نوي کلتور له مخې ښځې د کوچنیانو پالل د ځان لپاره یو مصیبت او ستونزمن عمل بولي، غرب چې د خپل نفوس د ډېرولو د لارې څخه ناهیلي سوي اوس یې دوهمه لار غوره کړه او په دوهمه نړۍ کې عموماً او په اسلامي نړۍ کې یې په ځانګړې ډول د انسانانو د زیاتوالي لپاره بېلابېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسايل په کار واچول او له هر ډول توطئو څخه يې استفاده وکړه .

په جنوبي افريقا کي له پېړيو پېړيو سپين پوستي واکمن وه، تورپوستو به تړوله ورځ په ښار کي کار کاوه خو په ښار کي يې د اوسېدو ځای نه درلود، له ښار څخه دباندي به په کوډلو کي اوسېدل، د سپين پوستو روغتون، بس تم ځای او هوټل ته د ورتللو حق يې نه درلود. په (۱۹۵۱م.) کال کي تور پوستي د سپين پوستو درې برابره وه، يو نسل وروسته دا پنځه برابره ته ورسېدل، د تورپوستانو د نفوس دې زياتوالي سپين پوستان مجبور کړل چي يوازي د خپل تجارت او شتمنيو ساتنه وکړي او سياسي واکداري له لاسه ورکړي.

همداسي اسرئيل در واخله، د عربي کورنيو په پرتله د دوی کورنۍ ډيري وړې وې او د نوو کوچنيانو د زېږېدلو فيصدي هم ډيره ټيټه وه، نو د دې لپاره چي په راتلونکو کلونو کي د عربو په وړاندي اقليت ونه گرځي نو له اروپايي ملکونو څخه يې زرگونه يهودي کورنۍ راوستلې تر څو دا خلا ډکه کړي.

همدارنگه په لبنان کي يو وخت عيسويان اکثريت ووه، يعني د شپږو عيسويانو په مقابل کي پنځه مسلمانان وه، خو د مسلمانانو د چټکي ودي له امله نن مسلمانان ۷۲٪ او عيسويان ۲۸٪ ته رسيدلي دي. همدارنگه استراليا يو پر مختللی هيواد دئ خو د ماليې وزير يې يوې غونډې ته وويل چي: په تيرو ۴۰ کلنو کي يې عايد ځکه د پام وړ تغير نه دئ کړی چي نفوس يې ورځ تر بلې د کمښت په حال کي دئ او د نفوس ځوانه برخه يې لږ ده، په داسي حال کي چي دوی د نفوسو د ډېرښت لپاره ډيري هڅي کړي دي، هغه ښځي چي ډېر اولادونه راوړي ستر امتيازات ورکوي او دا خبره يو شعار گرځيدلی: (يو د مور، يو د پلار او يو د هيواد لپاره) خو بيا هم نه دي توانيدلي چي دا خلا ډکه کړي .

همداسي جاپان اوس په نړۍ کي هغه هيواد دئ چي تر ټولو لږ ماشومان پکښې دنيا ته راځي . همداسي روسيه نن ورځ د نړۍ په سطحه د نفوسو له کمښت سره مخ ده، يو روسي اخبار وايي چي: په (۲۰۷۵م.) کال کي به د روسيې نفوس نيمايي ته راټيټ سي، يعني له ۱۴۰ ميلونه څخه به ۶۰ ميلونه ته راکم سي، پوتين په خپله کلنۍ وينا کي وويل: اوس د روسيې لپاره تر ټولو ستر ناورين د نفوسو کمښت دئ او دی وايي چي، هر کال د اووه سوه زره (۷۰۰۰۰۰) په اندازه د روسيې نفوس کميږي او د دې لپاره يې يو دولتي پلان هم اعلان کړ.

لنډه دا چي د طاقت اصلي سرچينه بشري ځواک دئ او له نېکه مرغه د مسلمانانو دا ځواک ډېر په چټکۍ سره زياتيږي او غرب ډېر په چټکۍ سره ور څخه بې برخي کيږي او دا د دوی لپاره ستر ناورين دئ، د شوروي له سقوط وروسته غرب مسلمانان خپل اصلي رقيب بولي او د مسلمانانو د پر مختگ پر وړاندي هر ډول خنډونه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنیر روزي محمدِ غورځنګ

انجینري پوهنځی

د ټولنیزو شبکو څخه د استفادې ادبونه

د انسان هره کړنه او قول په شریعت کې ځانګړی حکم لري، او دا حکم یې کېدای سي چې فرض، واجب، مستحب، مباح، مکروه او یاحرام وي. اجتماعي(ټولنیزي) رسنۍ او ارتباطي وسایل، لکه: راډیو، ټلویزون، انټرنیټ او نور داسي وسایل دي چې پخوا نه وه او اوس منځته راغلي دي.

دغه وسایل په پراخه کچه استعمالول او په ټولنه کې یې پراخ تاثیر ته په کتلو ځانګړي احکام او ادبونه لري.

بېله شکه له دغو وسایلو څخه په ښه ډول استفاده کول د دین د اشاعت، د خلکو د اذهانو د تنویر او د اسلامي فکر د خپراوي لپاره له ستر ارزښت څخه برخمن دي.

همدارنګه غلطه استفاده له دغو وسایلو څخه په ټولنه کي ستري ناخوالي رامنځته کوي او ټولنه د بربادۍ او اخلاقي رذایلو خواته ټیله کوي.

په دې لیکنه کي کوشش کوو چي داجتماعي شبکو د استعمال اړوند ځیني ادبونه بیان کړو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اداب چې باید رعایت سي:

١. د اخلاقي اصولو رعایت او هغو ته التزام.

٢. د مثبتو او زړه راښکونکو ادبیاتو کارول.

٣. د معلوماتو په نشر کي ټولنیز نزاکتونه او ظرفیتونه په پام کي نیول.

٤. د سختو او بدو الفاظو څخه ډډه کول.

٥. د بیان د ازادۍ رعایت او له هغې تیری نه کول.

٦. د فکر اونظر د اختلاف اداب په نظر کي نیول.

٧. د نورو په اړه ښه ګمان کول.

٨. د خلکو پر نظریاتو باندي نقد کول نه دخلکو پر شخصیت باندي.

هغه موارد چې باید اجتناب ورڅخه وسي:

١. د داسي مطالبو نشرول چي درواغ وي.

٢. د داسي مطالبو نشرول چي په غیبت کي حسابیږي.

٣. داسي معلومات نشرول چي منبع يې معلومه نه وي اویا دقیقه نه وي.

٤. د خلکو د شخصي او کورنیو مسایلو په اړه معلومات خپرول.

٥. د داسي مطالبو خپرول چي د فحشا او فساد سبب کیږي.

٦. د داسی مطالبو خپرول چي د خلکو تر منځ د اختلافاتو سبب کیږي.

٧. داسي مطالب خپرول چي د اسلامي عقیدې خلاف وي.

٨. داسي مطالب خپرول چي د اقوامو د توهین سبب کیږي.

سپکتیا او لوړتیا

ستا هغه خاموشي ډېره ښه ده چي وروسته يې خبري کولای سې؛ خو هغه خبره دي ډېره بده ده چي وروسته يې چُپ سې. لومړنی عزت او دوهم ذلت دئ.

نو داسي څه مه وایه چي سبا پرې سرخوړی يې، بلکي داسي څه وایه چي پرې سرلوړی اوسې.

علم مه سپموه!

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

که څوک له چا څخه (د دین د علم اړونده) پوښتنه وکړي، او د هغه زده وي لیکن ځني پټه يې کړي نو د قیامت په ورځ به يې په خوله کي د اور کیزه واچول سي (سنن ترمذي: ۲۶۴۹).

نو موږ ایمانًا، اخلاقًا او وجدانًا مسؤلیت لرو چي خپل علم له نورو سره شریک کړو، که نه ګناهکار به یو.

شعـــر

استاد يحيیٰ حبيبي

د پلار او زوی د بېلتانه اوښکي دي نه تويېږي
ګټه يې نشته د کاله اوښکي دي نه تويېږي

پرېږده چي ښه په خوشحالي کي زِندګي وکوي
زما د ورورجان ستا د وراره اوښکي دي نه تويېږي

قسم په خدای که له تعصبه فایده کور ته راوړي
د هيڅ تاجک هيڅ پښتانه اوښکي دي نه تويېږي

د يوې ذرې ضرر دي نه ويني موږ يو بشر يو
چي مسلمان دئ د هغه اوښکي دي نه تويېږي

ځمکه هغه سوځي چي اور پر بَل وي لويه خدايه!
د کونډې مور د غلبېل زړه اوښکي دي نه تويېږي

بس ده اکثره وخت مو وخوړه له اوښکو سره
د خوار يتيم پر ستارخانه اوښکي دي نه تويېږي

حق لري را دي شي له ماسره دي شپه سبا کړي
ګورئ! زما د مېلمانه اوښکي دي نه تويېږي

د هديرې پر سر دي نوري جنډې باد نه وهي
تېزي په شان د بارانه اوښکي دي نه تويېږي

پوهان سپين ږيري مو را کړوپ شول له غـــمونو پر ملا
د مخور مشرتابه اوښکي دي نه تويېږي

چيغي دي نه وي، درد دي نه وي، خوشحـالي دي وي تـل
د چا د ترور د چا د تره اوښکي دي نه تويېږي

چي خدای ته مخ شي په لمانځه کي دوعـا داسي کوئ
ربه! رڼي رڼې اوبه اوښکي دي نه تويېږي

زه او هغه د صداقت په لوړه کچه کي يو
زه وام د دې دا وای دده اوښکي دي نه تويېږي

لويان خو څه چي ماشومان به لا ترې ساتو خلګو!
آن په زانګو کي د ويده اوښکي دي نه تويېږي

نور دي د ټولي نړۍ غم زموږ په سر نه راغورزي
د کوم غريب کوم بېچاره اوښکي دي نه تويېږي

د "حبيبـي" خبري يوه يوه دېرين نقش دي
ده به ويل پر ګرېوانه اوښکي دي نه تويېږي

========

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد عبدالله محمدي

افغانستان

افغانســـــــــتان دننگياليوافغانـــــــــانوکور دئ
دهمتنـــــاکو جنگياليواوغازيـــــانو کـــــور دئ

حــق يــې پــاللی او پرحــق بانــدي يــې سر ورکــړی
د داسي پـــاکو حـــق پـــالونکو مؤمينـــانو کـــور دئ

دچنگيزيـــانو مـــاتوونکي دګرګـــــــــين وژونکـــي
دميـرويس خـان بابـا هوتـک غونـدي ناميـانو کـور دئ

چــي حــق يــې لــوړ کــړ باطــل جنــډه يــې کــوزه کړلــه
د داسي ســـــترو شــــازلميانو اتلانـــــو کـــــور دئ

چـــي انګريزانـــو تـــه يـــې ورکـــړل د عـــبرت درســـونه
د اکبرخـان او ايـوب خـان غونـدي غازيـانو کـور دئ

چــي سره روسـان يـي لـه هيـواده پـه فـرار مجبـورکړل
د مجاهـــدو مبـــارزو جـــان بـــازانو کـــور دئ

سر ورکــوي خــو اشــغال ګــرو تــه لاس نــه ورکــوي
د سرښـــــندونکو واقعـــــي مســـلمانانو کـــور دئ

هيــواد پــالي خــو د اســلام پــه لارښــوونه بانــدي
باطـل پـالونکو تـه اجـل د حـق خواهـانو کـور دئ

سـور استعمار يـې پـه ګونـډو کـړ اوس د تـور نوبـت دئ
تـــاريخ ثابتـــه کـــړه چـــه دا د فاتحـــانو کـــور دئ

نــه يــې تيمــور نــه يــې بــابر نــه يــې نــادر منلــی
د ظالمانومخـــــالف مبـــــارزانو کـــــور دئ

لاســونه پورتــه کــړئ اللــه تــه چــي وطــن روښــان سي
ځکــه چـــي دا د ســـترو انســـانانو کـــور دئ

د عمـــري غيـــرت ځرګنـــدي نمـــونې شـــته دلتـــه
د حيـــدري غيـــرت لرونکـــو سربـــازانو کـــور دئ

د ملالـــۍ غونـــدي سرتيـــرې دې ځـــای کـــي وې
چـــه خاينـــان يـــې کـــړل رســـوا دصـــادقانو کـــور دئ

ايماني ژوند

که پر جسم باندي د نفس حکومت وي نو دا حيواني ژوند دئ. که پر جسم بايد د عقل حکومت وي نو دا انساني ژوند دئ. خو که پر جسم باندي د قرآن حکومت وي نو دا ايماني ژوند دئ.

بې عمله قسم

که مخالفت او عداوت د فيصلې له پاره قرآن ته راجع کوې، نو فيصله پر هغه باندي له لاس اينبوولو ځخه نه بلکي عملاً منلو ځخه وکړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نصيب الله زاهد

ښوونه او زوزنه پوهنځي

لنډغر وزګړی

يوه رمه وه، د اوزګړو ځانګړې رمه، شپون ښه ساتله د نورو حيوانانو، مړانو او آسانو حقونه به يې په خوړل. په کلي کي به ايله وه، باغونو ته به اوښته او د خلګو شنو فصلونو ته د اوښتلو پري کاټ يې درلود. کليوال زيات ور څخه په تکليف وه، په ستر خوانونو به ور ګډېده او د کورونو ګلان به يې ور خوړل. خلګو به هره ورځ شپانه ته شکايت کاوه، چي دا وزګړي دي حصار کړه پر موږ يې ژوند حرام کړی دئ.

شپانه به بهانې کولې، چي دا خو اوس زما تر وس تېر دي دا غسي اموخته سوي دي، چاغ سوي دي، زما وس نه په رسيږي، چي يو وتړم د تولو نارې سي، يا تناب پرې کړي.

دا چي د شپانه د کار اخيري شپې ورځي وې، د خلکو پر خبرو يې چندان غوږ نه ګراوه.

خلګو ته يې وويل: زما خو هسي هم اخيري شپېې او شپې دي در څخه ځم بل شپون، چي رالی تاسي همکاري ورسره وکړئ، چي د دې بدماشو او لنډغرو وزګړو رمه ختمه کړي او تاسي ځني خلاص کړي. وخت تېرېده هغه لندغر پلوی شپون ولاړی، بل نوی شپون راغلی، په دې اړخ کي خاص د خلکو په خوښه وو. څه موده چي ووته دوه چاغ وزګړي يې چپه کړه، چاړه يې پر سر ور تېره کړه، د دوی له وهمه دوه درې نور په وزو ګډ سوه ويل: موږ مونثان يو.

د کليوالو هيلي را ژوندۍ سوې، د لنډغرو وزګړو څخه د خلاصون ورځي يې په ستړګو ليدلې، د شپانه حمايت يې پيل کړ، چي شپانه به غږ کړ د کليوالو ځوانانو خاص ګروپ به يو لنډغر وزګړی را چپه کړ. لنډغر وزګړي هم دومره کمزوري نه وه، څه نا څه خرو او غويو يې هم ننګه کوله او په کلي کي به ورسره په ځغاسته وه، درز غوبل به جوړ وو دوړي به په پسې وې، غوايي او خره به د وزګړو پر سر درېدل، د دوی پر سر بې جنګونه کول او ښکرونه بې غورځول.

شپون لګيا وو د کليوالو د هوسا او ارام ژوندانه هيلي يې رسمولې او رښتيا کولې.

لنډغر وزګړي په منډه وه، د ارام ځای يې نه وو، نيم وه، نيم نه وه، نيم يې بيا ګوډان، شليان او مونثيان سول. کلليوال خوشاله وه، شپانه ته يې د زرکلن ژوند لاسونه لپه کړي وه او د لنډغرو حيوانانو څخه د خلاصون دعاوي يې کولې.

له ځان سره ظلم

آيا له وخته مخکي بوډا کېدل هم سخت کار دئ؟

بس کوچنی غم درته غټ کړه، تر هغه هګۍ لاندي کړه، بچيان ځني توليد کړه او ځان ښه ورسره بوخت کړه، دا يې تر وخت دمخه زوړوالی! استغفرالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراف الدین جمال زاده

د اقتصاد پوهنځي

د لاجورد ټرانزیټي لاري اقتصادي ارزښت

Lapis Lazuli & its economic importance

لاجورد د افغانستان د اقتصادي پیشرفت او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ، ځکه د دغي ټرانزیټي لاري له طریقه به افغاني تولیدات تر منځنۍ آسیا، ترکیې، اروپایي مارکیټونو او نړیوالو بازارونو ته لاره پیداکوي.

لکه څرنگه چي دغه ټرانزیټي لاره د پنځو غړو هیوادونو لکه افغانستان، ترکمنستان، گورجستان، ازربایجان او ترکیې هیوادونو په گډو هڅو سره په (۲۰۱۷م) کال کي امضاء او په (۲۰۱۸م) کال کي عملاً افتتاح سو چي، دا د ټولو افغانانو لپاره یو ښه خبر وو.

ځکه افغانستان په وچه کي راگیر هیواد دئ، بهر ته لاره نه لري نو تل د داسي ټرانزیټو لاره په هڅه کي وي چي په ارزانه قیمت، لنډ وخت او ښه کیفیت تر بهرنیو مارکیټونو خپل توکي ورسوي. ځکه افغانستان په تېرو اووه لس کلنو کي د کراچي په بندر پوري تړلی هیواد وو، کله چي به زموږ تجارانو د دې لاري اموال افغانستان ته راوړل ډېر کله به دغه لاري په سیاسي حالت پوري تړلي وې، چي په پایله کي به یې زموږ ملي اقتصاد او تجارانو ته په میلیونونو زیانونه اوښتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د تاریخ په اوږد کي خپل ستراتیژیکي او جغرافوي موقعیت ثابت ساتلي دئ، که لږ دې لاري ته په ژور نظر وگورو دا خپله د آبرېښم د لارې یو ډول بیا رغول دي. آبرېښم د افغانستان د ستراتیژیکي موقعیت لپاره خورا اړین بلل کیږي. دا چي لاجورد د دې لاري نوم ایښودل سوی دئ، علت یې دا دئ چې څه باندې دوه زره کاله وړاندې د دې لاري څخه د بدخشان لاجورد تر اروپا پوري لېږدول کېدل.

بل که موږ د لاري واټن، مصارف او نوري ټرانزیټي ستونزي په نظر کي ونیسو، تر کراچي بندر په یوه کانټینر توکو کي (۱۵۰۰) ډالر ارزانه تمامیږي، نو دا د صنعت کارانو او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ ځکه هلته رسیده اجناس په ارزانه قیمت او ښه کیفیت سره رسیږي.

ددې لاري تر ټولو لویه ستونزه د هیواد په داخل کي لیدل کیږي، هغه دا چي موږ دومره تولیدات نه لرو چي په دوامداره توگه یې د دې لاري له طریقه ولېږو، ولي چي موږ خپله یو متکي او مصرفي هیواد یو، خو بیا هم یو شمېر زرعتي محصولات، وچي او تازه میوي د هیواد څخه آسیایي او اروپایي بازارونو ته لېږدول کیږي. په دې برخه کي یوازي مشکل دا دئ چي موږ خپل تولیدات د اروپا په کچه معیاري کړو. د پروسیس څخه شروع بیا تر بسته بندۍ (Packing) پوري ټوله د اروپایي مارکیټونو د غوښتني مطابق جوړ کړو، چي په دې برخه کي زموږ ملي تجاران او صنعت کاران د دولت جدي ملاتړ او تشویق ته اړتیا لري، تر څو هم هیواد په داخل کي د تولید کولو لپاره آسانتیاوي برابري کړي او هم د افغاني تولیداتو لپاره نړیوال مارکیټونه پیداکړي.

پایله: لاجورد د افغانستان د صادراتو لپاره غوره بدیل دئ د نورو بندرونو او ټرانزیټي لارو په پرتله، که په هیواد کي خصوصي او دولتي سکتور په گډه د خپلو تولیداتو د ډېرښت او معیاري کېدو لپاره هڅي وکړي تر څو مو صادارت زیات او واردات مو کم سي چي ورسره سم به مو په ملي بودیجه کي کسر له منځه ولاړسي، داخلي تولیدات به مو ډېرښت وکړي، اقتصادي نوساناتو کنټرول او اقتصادي وده به په هیواد کي مخته ولاړه سي.

پاک او ناپاک خلک

امام اوزاعي رحمه الله وایي:

یو سړي ته مي وویل چي یو کور مي په کار دئ، خو د داسي گاونډیانو تر څنگ چي حسد، غیبت او بُغض نه کوي.

وایي: هغه کس سیده هدیرې ته بوتلم، چي داسي خلک یوازي همدلته اوسیږي.

ښه! نو نن به همسایگان څنگه وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بصیر احمد صدیقي

اقتصاد پوهنځي

خپلي هیلي مه وژنئ!

هر انسان هیله لري چي پرمختګ وکړي، لوړ مقام، دولت، عزت او شهرت تر لاسه کړي. په ټولنه کي منلی او غوره کرکټر ولوبوي، خو وروسته له څه وخته دوی خپلي دغه هیلي پریږدي ،دوی ته هر څه مشکل او ناممکن ښکاري، دوی خپل داخلي ځواک نه وي پیژندلی ، دوی په دې نه پوهیږي چي همدا انسان و؛ چي د ټولي نړۍ لیدلوري ته یې بدلون ورکړ، هو! همدا انسان چي رب العالمین ذات اشرف المخلوقات پیداکړ. همدا تاته یې ای انسانه! د نړۍ د رهبرۍ کولو ځواک او قدرت درکړ او خپل خلیفه او سردار یې په کایناتو کي غوره کړې .

په نړۍ کي هر څه تر لاسه کول اسانه دي، خو مقاومت او لږ څه هڅه غواړي، ایا اوس هم ناهیلی یې.

راسه! د هغو اشخاصو له هیلو دي لږ خبر کړم چي هیڅا هم د ربښتیا کېدو باور نه باندي کاوه خو د خپلي داخلي لېوالتیا او پر ځان باور په زور ورته ورسېدل، وروسته هرچا ورته د بریا چکچکي کولې او منلي اشخاص سول.

رسول اللهﷺ د خدایﷻ پیغمبر وو، د خدایﷻ کلام یې خپل قوم ته راوړ ، دوی ته یې د امن او سپیڅلتوب تلقین وکړ ، د ایمان د راوړلو په صورت کي یې پر نړۍ د راج زیری ورکړ خو قوم یې بې شمارہ ډېر ظلمونه باندي وکړل، دده یاران او سپېڅلي اصحاب یې ورته شهیدان کړل. دی یې د کاهن او جادوګر په القابو ونازاوه او د خپل مسکن څخه یې جدا کړ، خو ده صبر او مقاومت وکړ. خپل مزل ته یی دوام ورکړ؛ هیڅکله تسلیم نه سو، نن ورځ یو نیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملیارد انسانان د ده لاره تعقیبوي، که ته وایې دده سره خو د خدای ﷻ نصرت وو .راسه له نورو دي خبر کړم.

توماس اډیسن د ذهني اړخه کمزوری انسان وو، حتی د ښوونځي څخه هم وشړل سو، خو دده هیلي لویې وې، د ده سره داسي هیله پیدا سوه، چي باید ټوله نړۍ روښانه کړي، دا په داسي حال کي چي د برق د موجودیت چا تصور هم نه سو کولای، تر زر ځله ډېر د ماتي سره مخ سو خو خپل کار ته یې دوام ورکړ او بریالی سو، هغه کسان چی خوبونه په عمل بدلوي هیڅکله نه دریږي.

مارکوني دا ارمان درلود چي د هوا د څپو له لاري د لیږد وړ یو غږیز سیستم رامنځته کړي، نن ورځ یې راډیو او بېسیم مخابراتي سیستمونه ژوندۍ بیلگي دي. جاک ما غوښتل د نړۍ تر ټولو غټ د صادراتو او وارداتو انلاین شرکت رامنځته کړي، خلگو دده نظریه بابیزه او پوچه وگڼل، تر سل ځله ډیر د ماتي سره مخ سو خو ده پر خپل ځان او خپل راتلونکي باور درلود او بریالی هم سو، وروسته له شل کاله هر چا دی یو بختور انسان گڼی ، علي بابا شرکت یې ژوندۍ بېلگه ده.

څوک چي خپلي راتلونکي ته هیله مند او باوري وي، راتلونکی به یې هم روښانه او شکر گذاره وي . بیل گیټ پر هځه باور درلود، خپلو هیلو ته د رسېدو لپاره یې هارورډ پوهنتون پرېښود، د پلار په شمول ټولو کم عقل وگڼی، خو ده خپل هداف او هیلي تعقیب کړې او ورته ورسېد، دده فکر په ټوله نړی کي نوښت او بدلون راوست. نن ورځ داسي دفتر نه سته چي کمپیوټر دي نه وي پکښې او په هغه کي دي وینډوز نه وي، وکي د مایکروسافټ کمپنۍ رامنځته کوونکی ښیم، کله چی بریا ته ورسېد د هارورډ پوهنتون له لوري په افتخاري دوکتورا ونازول سو، پر ستېج ولاړ وو، تر سترگو یې اوښکي رواني وې، ویل یې: پلاره! ما نه ویل زه به یوه ورځ هتمن فارغه کېږم.

همداسي په زرگونه ځیرې دي چي د خلگو د خبرو پروا یې ونه کړل او یوازي خپل هدف یې تقیب کړل، نن په نړۍ کي منلي اشخاص دي ، خو په یاد ولرئ چي زرگونه داسي ځیرې هم شته چي خپلي هیلي یې د نورو تر خبرو او پر دوی د ناکامۍ د ټاپې وهلو له وجي له لاسه ورکړي او نن یې نوم او نوښان هم نه سته.

ځوانانو! هیڅکله مه تسلیمېږئ، د کوښښ نه کولو پرته بل هیڅ ماتي نه سته، ماتي له دننه پیلیږي. دا زموږ داخلي او ذاتي کمزورتیا ده چي د هدف نه لرلو په وخت مو له هر څه لیري ساتي، هر څومره چي ډېره هڅه وکړئ هغومره ځواکمن کیږئ او څومره چی ځواکمن یاست هومره ډېر کولای سئ چي ډېر مقاومت وکړئ او خپلو هیلو ته ورسیږئ.

اعتماد یعني څه؟

په یوویشتمه پېړۍ کي پر اعتماد هم اعتماد ختم سوی دئ.

وگورئ! اعتماد یا باور هغه کلمه ده چي په لوستلو یې ثانیه تېریږي، په فکر کولو یې دقیقه تېریږي، په پوهېدلو یې ورځ تېریږي، په عملي کولو یې کال تېریږي، خو په ثابتولو یې ټوله ژوند تېریږي.

اوف، اې اعتباره! نور درباندي بې اعتباره یم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورمحمد فرحت

حقوق او سیاسي علومو پوهنځۍ

زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟

که ووایم چي بدبختانه زموږ په ټولنه کي اساسي ستونزي ډیري سته خو، یو له هغوی څخه یې د غبرگون اصول دي، چي موږ نه دي پیژندلي او نه مو مراعات کړي دي، بېخي مو له نظره غورځولي دي. دلته غواړم چي د غبرگون اصول در وپېژنم او د هغوی تاثیرات بیان کړم.

عمومًا غبرگون پر دوه ډوله دئ: مثبت غبرگون او منفي غبرگون.

مثبت غبرگون په ټولنه او اشخاصو کښې مثبت بدلون رامنځته کوي. موږ باید تل هڅه وکړو چي د یو بل پر وړاندې مثبت برخورد ترسره کړو. مثبت فکر کول او د نورو په مقابل کي نېک اقدام ترسره کول، په ټولنه کي د خلکو تر منځ نژدېوالی، مینه او اعتماد رامنځته کوي او یوه ارامه او خوشحاله فضا منځته راوړي. د انسان د پرمختگ او اعتبار د پخوالي یو لامل هم مثبت غبرگون ترسره کول دئ.

همدارنگه منفي غبرگون د نورو په مقابل کي ترسره کول منفي عواقب لري. پر ټولنه او اشخاصو باندي منفي تاثیر شیندي او یو انارشي سیستم رامنځته کوي. د تاوتریخوالي کچه لوړېږي، د انسان پر دماغي او جسمي قوت باندي تاثیر کوي، د خلکو تر منځ اعتبار او مینه له منځه ځي،او د پس پاته کېدو لوی لامل گرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مثال یې وایم کله چي یو کس ښه کار ترسره کړي یا هغه کار تري خراب سې نو هغه باید تشویق کړل سي، نو اړینه دا ده چي په هر ځای کي د هر چا په مقابل کي هغه که موټروان وي، چوکیدار وي، بزگر وي، دوکاندار وي او که په کاري دفتر کي د دفتر دغړو سره وي او که یې له رئیس سره وي، باید پر وړاندي یې مثبت غبرگون ترسره کړو، تر څو یو د بل په زړونو کي د مینې او ورورولۍ احساس پیدا سي او د یو بل په وړاندي مثبت ذهنیت رامنځته سي، په زیاته توگه په کورنۍ کي باید د ښځو او ماشومانو پر وړاندي له منفي غبرگون څخه په کلکه ډډه وسي، دا زموږ په ټولنه کي تر ټولو لویه ستونزه ده چې پاملرنه نه ورته کیږي. هر وخت مو ماشومان او ښځې تهدید کیږي، تر فشار لاندي راوستل کیږي، غوښتني یې نه منل کیږي، اخیر نو په ذهني او قلبي ناروغیو مبتلا سي، دا ټول د منفي عکس العمل تاثیرات دي.

ماشومام وهل کیږي رټل کیږي، له ټولنیزو روابطو او تشویق څخه لیري ساتل کیږي، خاصه پاملرنه یې روغتیا او زده کړو ته نه کیږي.

هغه چي بیا لوی سي له یو عالم مشکلاتو سره لاس او گریوان وي، خپل سرنوشت نه سي ټاکلای، کم جرئته وي، د زړه خبره په خوله نه سي کولای، د پرمختگ لاري چاري نه ورمعلومیږي. اخیر نو سل سرونه خیشته کړي بیا نو یو نه سي خریلای. دا ټول د منفي اغېز لاندي راغلي وي او یو ډول وېره او تشویش یې په زړه ننوتلی وي او دا د انسان تر ټولو لویه نیمگړتیا ده چي د هر شي په مقابل کي خنډ گرځېدلی وي.

زموږ تر ټولو لویه ستونزه داده چي ستونزه مو په مخ کي پرته وي، وینو یې، ترسره کوو یې خو له منځه یې وړلای نه سو. نو راځئ چې دا منفي غبرگون په مثبت واړوو او همدا مو مسولئیت دئ.

دغي برخي ته باید جدي پاملرنه وسي، ځکه زموږ په ټولنه کي بدبختانه تر مثبت غبرگون منفي زیات مروج ده، تر ښې خبري کول ښه سلوک چلول منفي اړخ یې زیات ده. هڅه باید وکړو او لاس په کار سو، چي دا ستونزه په ټولنه کي حل کړو. د دې بدبختۍ څخه کورنۍ او ټولنه خلاصه کړو او یوه سالمه فضا رامنځته کړو. اول یې باید له ځانه پیل کړو او بیا په کورنۍ کي، همداسي د اوسېدلو په محیط کي، په ښار کي او په ټولنیزو رسنیو کي ورباندې کار وکړو او عملي یې کړو.،تر څو دغه غلط او تاواني کلتور په ښه او مثبت کلتور بدل سي، نو د ټولني ډیري ستونزي او خنډونو به مو له منځه لاړ سي.

د حکمت پړاو

د سقراط شاگرد ورڅخه وپوښتل چي زما حکمت او پوهه څه وخت اکمال (بشپړتیا) ته رسیږي؟

ورته ویې ویل چي کله د نورو له خوا په خپله ستاینه خوښ نه سې او په ترټنه یې غمجن نه سې.

شاگرد وپوښتل چي دغه حالت ته به نو کله ورسیږم؟

استاد یې وویل: هر کله چي څلور شیان حاصل کړې، یعني دوه غوږونه چي حکمت واوري (د پوهانو نصیحت واوري)، او دوه غوږونه چي کاڼه وي (د جاهلانو بېهوده خبري وانه وري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرشید راشد، اقتصاد پوهنځی

د منفي فکر زیانونه

هغه څه چي انسان له نابودۍ او ماتي سره مخ کوي، هغه یې خپل منفي فکرونه دي، چي په خپل زړه، ځان، روح او مغز کي یې ځای ورکړی وي، که نه نو بهرني عوامل زموږ په وجود باندې د اغېزې کوم خاص قدرت نه لري.

وایي یوه ورځ شمعي له اورلگیت څخه پوښتنه وکړه: له تاڅخه وېره لرم، ته زما وژونکی یې، ته هغه یې چي زما ژوند ته اور اچوې او زما د نابودۍ لامل گرځېدلی یې او نور... همداسې یې دوام ورکړ، اورلگیت په خندا سسو، ورته یې وویل: له ماڅخه مه وېرېږه، زه تا له منځه نه وړم، زما اور یوازي تا لږ سوځوي، ته په اصل کي باید له هغه پلتې (تار) څخه وډار سې چي ستا په منځ کي تېره سوې ده او تر آخره دي سوځوي، که هغه نه وای زما اور ته هیڅکله هم نه سوځولې او له منځه یې نه وړلې.

که د شمعي په منځ کي هغه تار نه وای نو بیا شمعه تر پایه نه سوځېدله، نو داسې ویلای سو چي دا منفي فکرونه دي چي موږ سوځوي یعني موږ ځان خپله خرابوو.

منفي فکر لروونکي یا بدبین کسان معمولاً مثبتوکارونو ته په منفي سترگه گوري او د منفي نتایجو تمه ترې لري، چي دا کسان معمولا ناکام کسان دي او له ژوند څخه ناهیلي دي او ورڅخه کرکه کوي. که چیري یو گیلاس نیم له اوبو څخه ډک وي نو مثبت فکر لرونکي کسان داسې فکر کوي چي دا گیلاس نیم له اوبو څخه ډک دئ، خو منفي فکر لرونکي کسان بیا داسې فکر کوي چي نیم گیلاس تش دئ. منفي فکرونه او حسد موږ یوشان سوځوي.

کله چي یوڅوک زموږ په اړه منفي خبره وکړي نو دا موږته هېڅ زیان نه سي رسولای خو په دې اړه زیات سوچ کول موږ ته زیان رسولای سي، نو باید په دې اړه سوچ ونه کړو.

منفي فکرونه چي موږ یې په خپل سر کې ساتو، د شمعي دپلتې په شان مو له دننه څخه سوځوي، کله چي په خپل زړه کي ویري او ناهیلیو ته ځای ورکړو په ښکاره زموږ جسمي توانایي او پیاوړتیا له منځه ځي.

د ځینو کسانو په اړه موږ ته منفي خبري کېږي، خو کله چي له نژدې ورسره ملگري سو نو ډېر ښه کسان وي، حال دا چي موږ ته غلط فهم راکړل سوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو زیاتره هغه کسان خوښوو چي د مثبت فکر خاوندان وي ځکه د منفي فکر خاوندان موږ ته د خوښۍ پر ځای خپګان راکوي او د دوی له خولې څخه هیڅکله خوشحاله کوونکې خبره نه وځي. په پای کي به دا ووایم چي د منفي فکر له خاوند څخه د مثبتو کړنو هیله مه لره.

بې ارزښته افتخار

تر ټولو ناوړه افتخار هغه وي، چي یو څوک په داسي شي افتخار وکړي چي ده یې په رامنځته کولو کي هیڅ ډول رول نه وي ادا کړی، لکه: رنګ، قد ،قوم، ژبه، میراثي شتمني اونور. نوکه میړه یې په هغوشیانو فخر وکړه چي تاخپله ګټلي وي لکه: تقوا، علم ، مهرباني، صداقت او داسي نور.

عتیق الله نوري
حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

د بریالیو کسانو شل ځانګړني

۱. درواغ نه وایي.
۲. غرور نه لري.
۳. صمیمي وي.
٤. د درناوي او منندویۍ حس لري.
۵. د هېرولو چل ورځي.
٦. د نورو بریاوو ته ارزښت ورکوي.
۷. د نورو کسانو پرمختګ غواړي.
۸. خپلي نیمګړتیاوي مني.
۹. هره ورځ مطالعه کوي.
۱۰. یادابښتونه ساتي.
۱۱. د(څه وکړم ؟) لړ ساتي.
۱۲. د نظریو په اړه خبري کوي.
۱۳. مالومات شریکوي.
۱٤. خوښي څرګندوي.
۱۵. موخي ټاکي او د ترلاسه کولو لپاره یې پلان جوړوي.
۱٦. توپیرونو ته غېږ خلاصوي.
۱۷. دوامداره زده کړه کوي.
۱۸. د بدلون لپاره لیرلید لري.
۱۹. هیلي ژوندۍ ساتي.
۲۰. هوډ او حوصله لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زین الله زړور

حشره خوړونکي نباتات

هغه نباتات چي د حيواناتو په څېر تغذيه کوي د ځينو نباتاتوپه پاڼو کي داسي بدلونونه رامنځنته سوي دي چي په ځرگند ډول د پاڼي شکل نه لري، په دوی کي ځيني ساقې په پيچکونو بدلي سوي دي او کوچنيو پاڼو يي هم تغير کړی دئ، د دې نباتاتو په ځينو ډولونو کي ټوله پاڼه په اغزيو بدليږي اويا هم په اغزيو کي د پاڼي محور په اغزي بدليږي، يا د ځينو نباتاتو پاڼو داسي تغير کړی دئ چي د کوچنيو حيواناتو (حشراتو) ښکار يا نيولو وړتيا پيدا کوي چي هغه د غذايي موادو په توگه جذب او هضموي، دهغه نباتات د حشره خوړونکو نباتاتو Insectivorus plants په نوم ياديږي. حشره خوړونکي نباتات سره له دې چي ټول اتوتروپ(Autotroph)يعني کلورو فيل لري، ځانته غذا په خپله جوړوي مگر بيا هم د ډيرو ايونونو د لاسته راوړلو لپاره د کوچنيو حيواناتو او حشراتو د نيولو لپاره ځانگړي جوړښتونه لري، چي کوچني موجودات نيسي او هغه هضموي. د تجزيه سوي محصولاتو څخه يې د نايتروجن د منبع په توگه استفاده کوي، په همدي توگه دغه نباتات کولاي سي په هغو ځمکو کي چي خاوره او اوبه يي د تغذيوي موادو له نظره نيستمنه وي وده وکړي. دغه نباتات د لاسته راغلي ښکار د تجزيي لپاره (Protease) او (Hydrolase) هضمي انزايمونه افرازوي. حشره يا غوښه خوړونکی نباتات د خپل ژوند د پايښت، د غذا رانيولو او هضمولو لپاره ځينو جوړښتونو ته انکشاف ورکړی دئ، لکه: د پاڼو بدلون او د تغير سوو پاڼو پر مخ د هضمي غدواتو لرل دي، چي په دغه برخه کي له درې ډوله نباتاتو څخه يادونه کوو. لکه: لسيرينس لومي، چاينک لومي، اوترل لومي دي. په غوښه خوړونکو نباتاتو کي ډيري برخي دسريښوولو خاصيت لري چي د دې سريښناک جوړښت په واسطه نباتات نيسي، لکه: د (Drosera) نبات. د نوموړي نبات پاڼي ويښته ډوله جوړښتونه (Tentacle) لري چي په خپلو سرونو کي د غدو په لرلو سره د عسل بوی ورکوونکي روڼه ځليدونکي مواد افرازوي، نوموړی نبات دبوی او ځليدلو په واسطه ځانته حيوان جلبوي چي په نتيجه کي ړڅنگ ويښتان کيومو تروپيزم (Chemo Tropism) له مخي د ښکار په لور کږيږي او په پاي کي ټول حيوان پټوي له (Chitin) پرته يې هضموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيور حياتي

درنو هيوادوالو!

تر هر څه وړاندي درته سلام، درنښت او ادب وړاندي کوم. خوښ يم، چي د هيواد نوی نسل مو تر ډېره خپله علمي قوه پر علمي چاپي او د نوي فکر پر روزلو د يوه متحد افغانستان لپاره مصرفوي. زما د يو ځوان په توګه له ټولو هيوادوالو څخه هيله ده، چي د خپل ښار، چاپيريال او مېشت محيط د پاکوالي په برخه کي خپله ټوله توجو وکړي او يو صفا ښار د يوه ژوندي ملت د هويت څرګندونه کوي. ددې ترڅنګ مي هيله ده، چي د ماليې په ورکولو سره د خپلو حکومتي بنسټونو ملا وتړئ او پر وخت خپله ماليه تحويل کړئ، تر څو د ښار په سمسورتيا کې موږ د ښاروالۍ په استازيتوب ستاسو سره رغنده رول ولوبوو.

زه د زابلي محصلينو د ټولني او په فرهنګي برخه کي د ټولو ځوانانو د سترېو قدرداني کوم او هيله مند يم، چي موږ به د ځوانانو په برخه کي د تخمين سوي بوديجې زياتره مصرف د همدې ځوانو د علمي بنسټونو پر تقويې تمرکز وکړو.

په خورا درنښت

زيور حياتي

د قلات ښاروال

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي احمدالله ډاکټر

درنو او پتمنو هیوادوالو!

افغانستان د خپل یوه ډېر عمیق او سیاسي چاپیریال څخه د وخت په ژبه تېریدونکي حالت کي دئ او تر بل هر وخت په دې حساس پړاو کي د ځوانانو رول رغنده دئ، تر څو د علمي برخي په مټ د عامه اذهانو روښانولو او د یوه سرلوړي افغانستان د بنسټ ایښودلو په برخه کې کار وکړي. زه ډاډه یم، چي دا چاره به یوازې د ځوانانو په زده کړو او د همدې متخصصو ځوانانو په مټ ترسره سي، زما هیله همدا ده، چي ددې وطن پیاوړتیا او پرمختګ یوازي په زده کړه او علمي سکتور په ودي پوري اړه لري.

په وروستیو کي د زابلي محصلینو ټولني د فرهنګي ډلي له سترېو، نوښتونو او زحمتونو څخه مننه کوم، چي د خپل هیواد په سمسورتیا کي رغنده رول لوبوي، د یوه سوداګر په توګه مي هیله ده، چي ددې وطن ټولو ناخوالو ته د قلم په ژبه انعکاس ورکړي او وطن مو له دې بدبختۍ وساتي. پر حکومتي نهادونو مي ږغ دئ، چي د ترانسپورتي برخي اړوند دي خپله ټوله توجو د سړکونو رغولو او هم د یوه حساس کمپیوټري ترانسپورتي سیستم په ایجادولو کي د هیوادوالو لپاره اسانتیاوې ډېري کړي.

د منني په پار
حاجي احمدالله ډاکټر
د احمدشاه ابدالي شرکت با صلاحیت نماینده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشیراحمد نظري

په کندهار ولایت کي دزابلي محصلینو

د ټولني د مشر پیغام

داتوم او کهکشان دخالق په سپېڅلي نامه

دایو منل سوی حقیقت دئ چي هره ټولنه یا ټولنیز گروف که غواړي چي ځان له نورو سره سیال کړي او د نورو رنگه ښه ژوند ولري نو باید نوی نسل یې په اوسنیو عصري علومو ځان سمبال کړي ، ځان او ټولنه د نورو له هر ډول سیاسي، اقتصادي او فرهنگي احتیاج او تاثیراتو څخه خلاص کړي .

الحمدالله نن زموږ ځوانان خپل دغه رسالت ته متوجه سوي دي او د هیواد په داخل او خارج کي لگیا دي. د ټولني د اوسنیو غوښتنو مطابق ځان جوړوي او انشاء الله چي ټولنه او افغانستان به جوړوي.

زه د زابلي محصلینو د مشر په حیث او د زابلي محصلینو ټولنه ویاړ کوو چي یو ځل بیا یعني

(c) ketabton.com: The Digital Library

په(۱۳۹۸ش) کال کي لسگونه زابلي محصلين د کندهار په ولايت کي له دولتي او خصوصي پوهنتونو څخه فارغيږي او د خپلي ټولني خدمت ته به اوږه ورکوي ، پر زابلي مشرانو او ولايتي اداري باندي غږ کوو چي د دوی له هنر او ځواني انرژۍ څخه د دې په قصدي توگه محروم سوي ولايت په رغوونه او پرمختگ کي استفاده وکړي او خپلي اداري ورباندي ښايسته کړي او له خپل مسلک سره سم ورته د خدمت کولو زمينه برابره کړي .

د دې تر څنگ پر فارغو سوو ځوانو کدرونو باندي غږ کوم چي د خپلي عقيدې او له هيواد سره د ميني پر اساس دي د خپل محروم او بي وزله ولس خدمت وکړي ترڅو چي راتلونکی مو روښانه سي .

د دې تر څنگ پر ولايتي اداري، مشرانو، علماء کرامو، ځوانانو او هر مور و پلار باندي غږ کوم چي که غواړي نور له دې تيارو ووزو او يو روښانه راتلونکی ولرو نو تر هرڅه لمړی بايد د خپلو کوچنيانو حق ادا کړو چي، د هغوئ حق سالمه روزنه ده، ځکه دا تعليم دئ چي ولسونه له اسارت او غلامۍ څخه خلاصوي او د خپلواکۍ تېره توره په لاس کي ورکوي.

په پای کي د سلطان ملخي توخي رح دمهالنۍ خپروني د دوهمي گڼي د چاپ له امله لمړۍ فرهنگي کميټې، د محصلينو ټولني او بيا د زابل ټول علم خوښوونکي خو په قصدي توگه له علم څخه محروم سوي ولس ته مبارکي وايم. او دا گڼه د هيواد د نامتو بچي، سترسالار او د زابل وياړ سيدال خان ناصر روح ته ډالۍ کوم .

په درنښت

بشيراحمد نظري

په کندهار ولايت کي د زابلي محصلينو د ټولني مشر

فاسد چارواکي

غله موټر ودراوه او ورته ويې ويل چي "خپلي پيسې" راوباسه.

سپرلي ورته وويل چي ته ما نه پېژنې، زه څوک يم؟

غله د نفي په اشاره سره خپل سر وښوراه.

سپرلي ورته وويل چي زه فلانی يعني د ماليې پخوانی وزير يم.

غله بېله ځنډه ورته وويل چي اوس نو والله که ولاړ سې "زما پيسې" راوباسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احسان الله بارز (محمـــدي)

چاپېریال کې ټــولنـیز ژوند !

پاک چاپېریال او پاکه فضا د لوړ ښایست او رحمت فضلیت په مانا ده. د انسانانو په ژوند کې مهم رول لري او انساني بقاء د ناروغیو او بربادیو څخه ژغوري. الله ﷻ انسان ځکه په ځمکه کې خلق کړي دي چې مځکه آباده کړي او هلته استوګن اوسئ تر څو د ژوند پړاونه، مسؤلیتونه او مکلفیتونه په ښه تدریجي مثبت اړخ ترسره کړي.

د انسان جوړښت د کوم ماشین آلاتو وسائلو پوري مربوط نه دئ، د کایناتو ستر څښتن تعالی تر مور او پلار مهربان ذات دئ چې، ټول ژوندي او غیر ژوندي موجودات یې پر ځمکه باندي قادر کړي دي، ځکه چې د یوه واحد او احد رب ﷻ عبادات، اذکار او واحدانیات یې بیان کړي او د هغو څخه یو لوی جوړښت سالم عقل درلودونکي د انسان اقتدار ښایست نمونه او پیدایښت دئ ځکه د انسان طرحه، جوړښت او اقتدار د ستر رب، پیداکوونکي، جوړونکي او له منځه نه تلونکي ذات په قبض کي دي او همدا ستر ذات دئ چي د ژوندی موجوداتو له پیدایښت له مخه د هغه ژوند لیک برخلیک ټاکلي دئ بغیر د عاطفي انساني دعاوو هیڅکله په ژوندی او غیر ژوندی موجوداتو کي څوک مداخله نه سي کولای، همدا انسان دئ چي لومړی ځان او وروسته نور افرادي افکار ذهنونه سالم چوپړ ته رابولي، همدا انساني تدارکات د ژوند لوړې ژورې سترياوې دي چي د نړۍ نظم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصول، قواعد او مقررات وربانديې تنظيم منظيم دي.

چاپيريال ساتنه د ژوندي موجوداتو سره مظبوطه اړيکه لري، ځکه د پوهانو، علماوو او با تجربه اشخاصو څخه نقل سوي چي سالم انسان د سالم چاپيريال څخه رامنځته کیږي او هغه يوه سالمه ټولنه رامنځته کوي او په سالمه ټولنه کي راتلونکي نوی سالم نسل روزل کیږي.

څرنگه چي په افغانستان کي د څو لسيزو راهيسي د جګړو له امله بربادۍ، نا ارامۍ او وحشت خپور دئ او زموږ طبيعي ځنګلونه، سيندونه او شنې دښتي د ويجاړېدو سره مخ سوي او د بيا رغېدو هڅه يې نه ده سوې، سالم افکار مو سالمه ټولنه مو بې سرنوښته او بې اهليته پاته دي، هغه د وخت تاريخي اثار، تاريخي سيمې او تاريخي سندونه مو د يو بل په نوم د بربادۍ او ويجاړېدو خوراک سول، د بهرني سياست او لاسوهني قرباني مو کړه، د مقام موقف لپاره مو خپل چاپيريال، خپله ټولنه، خپل اتفاق او خپل عرف عادت هېر کړل. حتیّ دا مو هېر کړي دي چي د انسان جوړښت او راتګ له کومه ځايه، کوم ځای ته او له کومه وخته دوام لري.

لکه الله ﷻ چي په دې اړه داسي فرمايلي دي:

هُوأَنشـَأَ كُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَ كُمْ فِـيهَا

ژباړه : الله ﷻ هماغه ذات دئ چي تاسي يې د مځکي څخه پيدا کړي ياست او دلته يې تاسي ميشت کړي ياست.

نو په دې مانا نه چي د خپل حضور او رب سرغړونه وکړو. د کوم هدف او موخي لپاره چي د ځمکي دنيا ته راليږدول سوي يو، هغه بايد ترسره کړو چي تر څو هم خپل پالونکی روزونکی رب خوشحاله کړو او هم په همدا نړۍ کي سوکاله، ارامه، باسرنوښته او باثباته ژوند ولرو.

ښه چاپيريال هغه دئ چي د يوه هيواد ملي او اقتصادي ګټي عايد په خپل موجوديت کي وساتي او خپل هيواد د پرمختګ په لور وغځوي نو بايد چي په خپل روزانه ژوند کي خپل چاپيريال، خپله ټولنه په نظر کي ونيسو او چاته اجازه ور نه کړو چي زموږ محيط او زمونږ ټولنه د ککړتياوو څخه ډکه کړي، زموږ حق دئ چي په مقابل کي د تباه کوونکو ککړتياوو مخنيوی وکړو ځکه هره ټولنه دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاحیت او مسنونیت مسؤلیت لري چي خپل چاپیریال د نا ارامتیا، ککړتیا او بربادۍ څخه وژغوري.

الله ﷻ هغه رحیم، رحمان او مهربانه ذات دئ چي خپل اشرف المخلوقات یې په ستر رحمت چاپیریال باندي نازولی دئ، پاک چاپیریال مو ژوند ژغوري، پاکه ټولنه رامنځته کوي او روښانه راتلونکي مو جوړوي، نو موږ ته په کار ده چي په ښه ډول او په حقوقي اړخ یې ساتنه وکړو. د چاپیریال څخه د ګټې اخیستني لپاره اعتدال شرط دئ، ځکه دا شرط الله ﷻ یو طبیعي خاصیت په موجوداتو کي ایښی دیځ، نو چاپیریال امانت دئ، ساتل یې پر موږ فرض دي او د چاپریال په قصدي ډول له منځه وړل او تخریبول یو انساني جرم دئ. د مجرم په مقابل کي جدي برخورد کیږي او د قانون منګلو ته سپارل یې زموږ وجیبه او مسؤلیت دئ، ځکه د الله ﷻ د رحمت او برکت څخه سرغړونه د دنیا او آخرت ګناه او خلاف کار بلل سوی دئ.

نظافت د ایمان یو رکن دئ، نو باید خپله ټولنه د ګډوډیو، ناچاریو، بې وزلیو او ککړتیاوو څخه وژغورو او خپل چاپیریال د یوې پاکي هوا، اوبو او ښه چاپیریال درلودونکي ښښتن کړو، تر څو مو ماشومان په پاکه هوا کې تعلیم او پرورش وکړي او استوګن و اوسي.

ولي زموږ ذهنونه د جوړښت بقاء، د وحشت ناوړتیا ککړتیاوو څخه اخستل سوي دي او هغه ارزښتناکه خاوره مو د سرو وینو رنګ خپل کړی او ځوانانو مو د پوهي او علمیت پر ځای د جنګ جګړې ماحول خپل کړی. زموږ طبیعي چاپیریال د جګړو له امله نسکور سوی دئ او د چاپیریال ساتنه مو د لاسه ورکړې ده، نو ځکه هر انسان ته په کار ده او خپل وجداني مسؤلیت یې وګڼي او تر خپل وسه زیات د خپل ماحول او خپل چاپیریال دفاع او ساتنـــه وکړي، چي تر څو مو ولس، هیواد او خاوره د ښه چاپیریال او د ښه جوړښت اقتدار او سرنوشت اصلیت خپل کړي.

سپینه چپنه

له یوه سلمان څخه پوښتنه وسوه چي ستا او د ډاکتر ترمنځ توپیر څه دئ؟

هغه ورته وویل: دواړه سپیني چپني اغوندو، د دوکان خلاصېدو اجازه لرو، دواړه له جارحه وسلو څخه کار اخیستلای سو او دواړه تر سلو زیات فیس اخلو. مګر زه یو ډول بېچاره یم او هغه بل ډول!

داسي چي زه بېچاره د مشتري د وژلو حق نه لرم، خو هغه یې لري!

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمیدالله سجاد

د زابل ولایت لنډه پېژندنه...!

د زابل ولایت چې د هیواد له جنوبي ولایتونو څخه دئ او (۸۹۵۰) کیلومتره مربع مساحت لري، د تقریبي احصایې له مخي یې د وګړو شمیر(۹۶۰۰۰۰) تنه اټکل سوی دئ.

د زابل ولایت شمال ته د روزګان او غزنی ولایتونه، ختیځ ته یې د غزني ولایت او لویدیځ ته یې قندهار ولایت پروت دئ. جنوب ته یې د ډیورنډ د تپل سوي کرښې په واسطه له پاکستان سره (۱۸۹) کیلومتره سرحد لری.

د زابل ولایت د اداري وېش له مخي د مرکز قلات په ګډون په (۱۱) اداري واحدونو وېشل سوی دئ، ۱:مرکز قلات. ۲: شاجوی. ۳: ارغنداب. ۴: میزان. ۵: آتغر. ٦: نوبهار. ۷: شنکی. ۸: شهر صفا. ۹: خاک افغان. ۱۰: شملزی. ۱۱: دای چوپان.

د دې ولایت شمالي برخي غرنو نیولي دي، چې د بابا د غره د لړیو څخه شمېرل کیږي. د نوموړي ولایت جنوبي برخي پراخي او هواري دښتي لري. خلګ یې په کرهڼه او مالدارۍ بوخت دي. مهم کرنیز پیداوار یې لکه: غنم، اوربشي، جوار، کچالو، لوبیا او ځیره دي. ځیني مېوه لرونکي وني هم پکښې کرل کیږي، لکه: شفتالو، توت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنځله، چارمغز، انار، منې، په تېره بیا ددې ولایت بادام او انګور د پام او اهمیت وړ دي.

دا ولایت دوه مشهور سیندونه لري، چې یو یې د ارغنداب او بل یې د ترنک د سیند په نامه یادېږي، د ارغنداب سیند چې د بابا د غره له لمنو څخه سرچینه اخلي، چې اوږدوالی یې (۱۳۳) کیلومتر ته رسیږي. د برښنا د تولید او د ځمکي د خړوبولو لپاره ښې وړتیاوي لري.

د دې ولایت مشهور غرونه په دې ډول دی: د بولان غر، سور غر، د سرخګان غر، د سور تاک غر، د زابل ولایت خورا فرهنګی او تاریخی سیمي لري، چې په خپله غیږه کي یې ملي شخصیتونه روزلي دي، لکه: میرویس نیکه، شاه اشرف هوتک، شاه حسین هوتک، محمد هوتک او همدارنګه په دې سیمه کي یو شمېر روحاني شخصیتونه هم تېر سوي دي. د دې ولایت تاریخي سیمي، لکه: د قلات غونډۍ، د شاه جوی د هولان رباط سیمه چي تاریخی ارزښت لري د یادولو وړ دي.

دا ولایت د سروزرو او اوسپني خورا پراخي کاني زیرمي لري. نوموړی ولایت د نیمه وچ اقلیم درلودونکی دئ، چي ځیني سیمي وچ او توند بادونه لري، اوربښت یې موسمي دئ. د دې ولایت مرکز قلات او شاه جوی ولسوالۍ د ودي په حالت کي دي، نوري ولسوالۍ یې د ګڼو لاملونو پر اساس وروسته پاته دي. د زابل ولایت ته په تیرو دیارلسو کلونو کيي د مرکزي دولت له خوا چنداني پاملرنه نه ده سوې، دا ولایت د دوه لویو ولایتونو کندهار او غزني تر مینځ پروت دئ، خلګ یې د دې دوه ښارونو سره نژدې اړیکي لري خو خپله په دې ولایت کې ښار جوړوني ته کومه خاصه پاملرنه نه ده سوې.

شعر

پوهېږم نه خو دا منظر را باندې ښه لګیږي
یوه بلینډه د شپې په هاغه پورې غره لګیږي

سترګي دي مه اړوه تږی زړه مي مري درپسې
دغه ګرمۍ وهلي فصل ته اوبه لګیږي

ښایست خو ډېر دئ خو چي تا ته راغلم درک وکړه نو
په هر یو قبر خو لالیه شمعي نه لګیږي

خدایزده چي ولي مي مهینه ځواني نه خوښوي؟
ګڼې لمده اوره خو ډېر ښه په تناره لګیږي

یو وخت مېینه وم غزلي مي لوستې دجلان
اوس یې چي هم نوم واورم خوږ راباندي ولګیږي

سیدجیلاني_جلان

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم جان حقپال

د ښوونې او روزنې پوهنځی

د سګرېټو زیانونه او د روږدو پایلې

د روغتیا نړیوال سازمان World Health Organization (WHO) د څرګندونو له مخې په هرو (۸) ثانیو کې یو انسان خپل ژوند د نشیي توکو له امله د لاسه ورکوي او دا یې هم په ډاګه کړې، چې تقریباً شپږ میلیونه وګړي هر کال د سګرېټو د څکولو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د نیم میلیون هغه نورو کسانو روغتیایي حالت خرابېږي، چې د سګرېټو لوګي راکاږي.

که دا لړۍ همداسې روانه وي؛ نو تر (۲۰۳۰م) کلونو پورې به دا شمېر اته میلیونو ته ورسېږي. دا څېړنه ښیي، چې له سګرېټو ډېر اغېزمن سوي کسان به د وروسته پاتې هېوادونو وګړي وي.

ویل کېږي چې په شلمه میلادي پېړۍ کې په نړیواله کچه سل میلیونو انسانانو د هغو ناروغیو له امله چې سګرېټ زېږوي، خپل ژوند له لاسه ورکړی. دا څېړنه ښیي، چې سګرېټ څکوونکي د هغو انسانانو په پرتله ۲۰ – ۲۵ کاله مخکې مري، چې په سګرېټو روږدي نه دي او یا ترې لیرې دي.

د سګرېټو زیانونه:

په یو وروسته پاتې هېواد کې د سګرېټ څکول د ځوانانو له پاره د ویاړ وړ کار ښکاري او فکر کوي، چې په دې کار ښه ښکاري. په دې وروستیو کلونو کې افغان ځوانان او مشران د ګلانو چلم یا قیلون په څکولو روږدي سوي یا ځانګړې خوني لري او یا هم په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه جوړو سوو مانیو ته ورځي او چلم څکوي. په دې خونو او مانیو کې د قیلون له پاره ځانګړې میوه یې تنباکو، چې بیلابېل بویونه، رنګ او مزه لري وړاندې کیږي. څېړنې ښیي چې د قیلون دود لس ځله له سګرېټو زیانمن دئ.

د دوخانیاتو زیانونه یوازې دا نه دي، چې د زړه او سږو سرطاني ناروغۍ پیدا کوي. بلکې ډېرې نورې خرابې پایلې هم لري، لکه: د وېښتانو توئېدل، د پوستکي خرابوالی، د پوستکي سرطان، د غاښونو خرابوالی، د هډوکو خرابوالی، د معدې زخم، د ګوتو د رنګ بدلون، د رحم سرطان، د جنسي سلولونو بېوسه کېدل، د ژبې سرطان، د خولې سرطان او ډېر نور رنځونه.

د پوهنې د کچې په لوړتیا او د خبرتیاوو په خپرولو د سګرېټو کارول په پرمختللو هېوادونو کې ټیټ سوي او په ډېرو نورو هېوادونو کې د کښته کېدو پړاوونه وهي؛ خو په هغو هېوادونو کې، چې ډېر وروسته پاتي یا د پرمختګ په حال کې دي، د سګرېټو کارول ډېر دي، چې علت يې ناپوهي او لږ عاید دئ.

څوک چې سګرېټ پریږدي، د هغو وګړو سطحې ته به ژر ورسیږي، چې سګرېټ نه څکوي؛ په دې شرط چې د ځوانۍ په وخت کې سګرېټ څکول پرېښودل سي.

شعر

لمنه مي ده ډکه له پاولیو خریداره
په ښار کي مو کمي ده د سړیو خریداره

مه ډز وربانديې مه کړه دا ظلم دئ سړیه
دوی هم پرېږده و ژوند ته د مرمیو خریداره

را زده یې کړه رضا به يې کړو یار په دې خبرو
راځه موږ هم لږ پوه کړه په زاریو خریداره

په پاتیو به لا هم ونیسی زور د جنګ صحنې
الله دي رانه واخله د مرمیو خریداره

راځه ته یې نن راکړه څو بوسې پرلپسې
نیکزاد به کړې خوشحاله په خولګیو خریداره

هدایت الله نېکزاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسعود رښتين

حقوق او سياسي علومو پوهنځی

د امنيت اهميت

ژوند او امنيت د انسان له اساسي حقوقو څخه شمېرل کيږي، دغه حق په نړيوالو تړونونو او د هيوادونو ملي قوانينو درک او تاکيد کړی، کله چي په يوه ټولنه کي امنيت موجود وي نو د افرادو مادي او معنوي حقوق چي په ټولنه کي يې لري، د ويري په اړه يې کوم تشويش نه ليدل کيږي، يعني د امنيت له برکته انسانان کولای سي چي نور حقوق په اساني سره لاسته راوړي، د بيلگي په توگه د امنيت له برکته په يوې ټولني کي د انسانانو ژوند، مال، حيثيت، د اوسېدو ځای، شغل، تگ راتگ، خبري اتري او داسي نور حقوق خوندي وي، دولتونه مجبور دي چي د خپلو افرادو او په مجموع کي د ټولني امنيت وساتي.

په کوم ښار کي چي امنيت نه وي هغه بدترين ښار دی.

همدارنگه امنيت په ملي کچه هم ډېر مهيم دئ، د هر هيواد لومړيتوب په دې کي وي، چي څرنگه خپل ملت ته ارامي راولي.

همدارنگه کله چي حضرت محمد صلی الله عليه واله وسلم په مدينه منوره کي دولت جوړ کړ، نو د امنيت لپاره يې په لومړي قدم کي مسلمانان د يو او بل ورونه معريفي کړل او مسلمانان يې اتحاد او اتفاق ته راوبلل. په دويم قدم کي يې د بهرنيو قبيلو سره د بهرنيو خطرونو په مقابل کي تړونونه امضا کړل، په پايله کي بايد ووايو چي امنيت د ټولني يو له اساسي ضرورتونو څخه شمېرل کيږي او د انسانانو د ژوند له حق څخه وروسته د امنيت حق ډېرضروري دئ.

وايي چي زر دوستان کم دي خو يو دښمن زيات دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدالله افغان

د ژبو او ادبیاتو پوهنځی

نبوي جومات

په مدینه منوره کي نبوي جومات په مکه مکرمه کي تر مسجدالحرام یا کعبې شریفي وروسته په اسلام کي دویم تر ټولو سپڅلی ځای دئ، چي لومړنی امام يې پخپله محمد صلی الله علیه وسلم وو. دسلطان غالب القعیطي دسپڅلي ښارونه، حج اواسلامي نړۍ د کتاب له مخي په عرب ټاپو کي نبوي جومات لومړنی ځای وو، چي په (۱۹۱۹ش.) کال په عربي جزیره کي برېښنا ور ورسول سوه.

نبي علیه السلام نبوي جومات د هجرت په دویم کال جوړ کړ. نبوي جومات په مدینه منوره کي ـ چي له هجرت مخکي نوم يې (یثرب)وو- دویم جومات وو. لکه څنګه چي سیف الرحمن مبارکفوري په خپل (الرحيق المختوم)کتاب کي ویلي، لومړنی جومات (قباء) وو. د اسلامي لارښوونو له مخي په نبوي جومات کي لمونځ له مسجدالحرم پرته په هر بل جومات کي تر لمانځه زر ځله فضیلت لري. په دې وسني جومات کي د پېړیو په اوږدو کي له پراختیاوو وروسته د نبي کریم ﷺ او دوو خلیفه ګانو ابوبکرصدیق او عمربن خطاب قبرونه دي، همدارنګه د رسوالله ﷺ د مېرمنو کورونه هم سته. په صحیح البخاري کي له ابو هریره څخه روایت دئ چي نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: زما د کور او زما د منبر ترمنځ د جنت یوه باغچه ده، نبوي جومات د نبي علیه السلام استوګنځي ته څېرمه په (٦٣٢) میلادي کال یعني له نن څخه (۱۴۴۱)کاله مخکي جوړ سو، خو له هغه راهیسي ډېر نوښتونه او پراختیایي کارونه پکښې سوي دي. تر ټولو لوی نوښتونه د باچا عبدالله بن عبدالعزیز د واکمنۍ پر مهال وه او تر اوسه دوام لري. اټکل دئ چي د اوسنۍ پراختیا په بشپړېدو، چي هر کال ميليونه لمونځغاړي (لمونځ کوونکي)په یوه وخت په دې جومات کي ځای سي. پروفیسر سباهیش عمر په خپله مقاله نبي محمد او د مدینې منورې تمدن په نامه مقاله کي وایي: نن د دغه جومات مساحت د اصلي جومات د مساحت په پرتله سل ځله ډېر سوی دئ، چي کابو ټول پخوانی ښار يې نیولی دئ. پروفیسر عمر زیاتوي: د جومات بهرنی دېوال اوس له(وادي البقیع)یعني بقیع درې سره پوله لري، چي دا دره د نبي علیه السلام په وخت کي له ښار څخه بېل ځای ګڼل کېده.

د جومات چاپېریال:

د نبوي جومات په ګاونډ کي (الغرقد) هدیره ده، چي د نبوت له وخت تر اوسه د ښار د خلکو اصلي هدیره ګڼل کېږي. دا هدیره اوس د جومات له لویدیځ دېوال سره جوخته ده. په بقیع کي سلګونه صحابه ښخ سوي دي، اوس تر جومات حکومتي ودانۍ، روغتونونه، دنګ او لوکس هوټلونه، د پېراو پلور مرکزونه او لویې لاري راتاو دي. د نبوي جومات او مسجد الحرام د چارو د لانبه سمبالښت په موخه د مسجدالحرام او مسجدالنبوي په نامه د عامو چارو یو ریاست سته، خو د نبوي جومات خدمات او د پالني چاري د سعودي شاهي کورنۍ پرغاړه دي، همدا وجه ده چي سعودي پاچا ته (خادم الحرمین الشریفین) لقب ورکړل سو. په نبوي جومات کي لومړي امام حضرت محمد ﷺ وو، بیا وروسته صحابه کرام او نور نسلونه امامان وه. نبي کریم ﷺ کوم مرستیال نه درلود، خو ځیني وخت يې له ابوبکرصدیق څخه غوښتنه کول، چي د خلکو امامت وکړي، ویل کېږي یوځل نبي علیه السلام جومات ته ننوت چي ابوبکرصدیق امامت کاوه، ابوبکرصدیق شاته سو او نبي ﷺامامت وکړ. د رسول الله ﷺ له وفات وروسته ابوبکرصدیق په څلورو خلیفه ګانو کي لومړنی خلیفه وو، چي امامت يې وکړ. له هغه وخت راهیسي د نبوي جومات ګڼ امامان او خطیبان تېر سوي دي. شیخ علي بن عبدالرحمن الحذیفي په کرکېچن وخت کي د نبوي جومات خطیب ټاکل سوی، خو حکومت د اکتوبر پر یوولسمه جومات ته دوه نور کسان (شیخ احمدالحذیفي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حذيفي زوی او شيخ خالدالمهنا) امامان وټاکل. دغه کسان چي دوکتوراوي لري، د نبوي جومات امامت کړی. د نبوي جومات لومړي موذن حضرت بلال ﷺ وو، خو نن ورځ لکه څنګه چي شيخ عبدالرحمن خاشقجي په (الرياض) ورځپاڼه کي ويلي، په نبوي جومات کي (۱۷) موذنين (اذان کوونکي) دي او هره ورځ درې موذنين په نوبت اذانونه کوي، مبارکفوري وايي: رسول الله ﷺچي يثرب ته ورسيدی نو يوه ټوټه ځمکه يې د سهل او سهيل په نومونو له دوو يتيمانو څخه په (۱۰)ديناره واخيسته، چي مخکي به خورماوي پکښې وچېدې. په دې ځمکه کي هغه اوښه ودرېده، چي نبي عليه السلام يې مدينې ته راوړی وو، محمدﷺ هم د جومات په جوړولو کي برخه اخيستې ده، په خټه او ډبرو جوړ سو. پر چت يې د خورما پاڼې او خمبې واچول سوې. په لومړي سر کي نبي ﷺ په بيت المقدس کي مسجدالاقصی ته لمونځ کاوه، چي د مسلمانانو لومړنۍ قبله ده؛ خو محراب يې هغه وخت شمالي خواته وګرځول سو، چي قبله کعبې ته وګرځېده، جنوبي دروازه يې وتړل سوه او شمال ته بله دروازه ورکړل سوه. کله چي صحابوو له نبي ﷺڅخه وغوښتل چي د جومات پر چت خټه واچوي، هغه ردکړه. ځمکه يې هم درې کاله وروسته هواره اوجوړه کړل سوه. د جومات د چارو وياند وايي چي مساحت يې په پيل کي (۱۰۵۰)مربع متره وو، بيا د هجرت په اووم کال د نبي عليه السلام په امر (۱۴۲۵)مربع متره سو.

د ځای ښکلا:

د جومات بهرنۍ منظره او چت يې په زړه راښکونکې بڼه جوړسوي، منارې، ستني، د معمارۍ ځانګړی سبک، د سړولو سيستم او لمونځي يې د کتونکو سترګي ور اخلي. د مسجدالحرام او نبوي جومات د چارو رياست وياند شيخ عبدالواحدالخطاب وايي: د نبوي جومات په انګړ کي (۲۵۰)چترۍ دي، چي له باران، لمر او توپاني باده لمونځ کوونکي ساتي، چي تر هري چترۍ لاندي (۸۰۰)لمونځ کوونکي ځايېږي او ټول ټال يې (۱۴۳) مربع متره ځای نيولی دئ. نبوي جومات اوس (۴۱) دروازې لري، د هري دروازې پرسر د الحجر سورت دآيت ژباړه (په سلامتۍ سره ننوځئ، په امن کي به ياست) ليکل سوی. کله چي نبي عليه السلام د هجرت په لومړي کال جومات جوړ کړ، مساحت يې (۱۰۵۰)مربع متره وو. عکاظ ورځپاڼي د شيخ الخطاب له خولې ويلي: (د هجرت په اووم کال د خيبر له غزوې تر ستنېدو وروسته نبي عليه السلام امر وکړ چي جومات پراخ کړل سي. د نبي عليه السلام له وفات څو پيړۍ وروسته په نبوي جومات کي د پراختيا او ترميم ډېر کارونه وسول، د عمر بن خطاب له وخته، امويانو، عباسيانو او عثمانيانو او آل سعود تر واکمنۍ پوري د حج په موسم کي ميليونونه حاجيان نبوي جومات ته ورځي. دوکتور زاريوا وايي: له عمر بن خطاب ﷺ نه روايت دئ، چي ويلي يې دي: د نبوي جومات په پراختيا کي پروا نه سته آن که ت رسوريې هم ورسېږي، خو چي په اصل بنسټ ولاړ وي . په (٦٣٨) ميلادي کال د عمر بن خطاب ﷺ د خلافت پرمهال د خلکو ګڼه ګوڼه د نبوي جومات د پراختيا لامل سوه، عمر ﷺ د جومات لويديځ، سوېل او شمال ته څېرمه ملکيتونه واخيستل او له جومات سره يې يو ځای کړل خو په ختيځه برخه کي يې چي د نبي عليه السلام د مېرمنو خوني وې، ډېره پراختيا ونه سوه . خليفه عثمان بن عفان ﷺ هم نبوي جومات پراخه کړ. هغه امر وکړ چي د جومات دېوالونه دي په ډبره او ګچ جوړ سي، په جومات کي يې د اوسپنيزو او ډبرينو ستنو لګولو امر هم وکړ، همدارنګه چت يې په لرګي ترميم کړ. د هجرت په (۸۸) کال د مدينې منورې واکمن عمر بن عبدالعزيز د اموي خليفه وليد بن عبدالملک په امر جومات لا نور پراخ کړ، چي مساحت يې (٦۴۴۰) مربع مترو ته ورسېد. وليد د جومات په څنډو کي د څلورو منارو جوړولو امر هم وکړ او محراب يې له سره ورغاوه. د جومات دننه دېوالونه يې په زرو اونورو توکو سينګار کړل. د پايو شمېر يې (۲۳۲) ته ورسېد. عباسي خليفه ابوعبدالله محمد المهدي هم د (۱٦۱) او (۱٦۵) کلونو تر منځ نبوي جومات لا پراخ کړ، ٦۰ کړکۍ او ۲۴ وروںه يې ور زيات کړل. په (٦۵۴) کال، کله چي جومات وسوځېد، عباسي خليفه "المعتصم" يې د بيا رغولو امر وکړ، خو دا کار ځکه ونه سو چي مغولو بغداد ونيوی او په (٦۵٦) کال يې سقوط وکړ. خو د ترميم او نوښت کارونه د مماليکو په واکمنۍ کي بشپړ سول. په (۹۷۴)کال عثماني پاچا سليمان القانوني ګنبده بيا ورغوله او نوې مياشت يې پرې نصب کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمانیانو د خپل دود له مخي سپوږمۍ پر منارو او گنبدو لگولې، چي په زرو له سینگار سوو مسو جوړېدې.

په(۱۲۲۸) میلادي کال یې گنبدي ته دسلطان دویم محمد د واکمنۍ پر مهال شین رنگ ورکړل سو. په (۱۲۷۷م) کال نوی جومات ونړېدی، همدا وو چي عثماني سلطان دویم عبدالحمید یې ترمیم او پراختیا ته اړ سو او (۱۰۳۰۳)متره مربع ته ورسېدی. په دې پراختیا کي جومات ته پنځه نور ورونه هم ور زیات سول، دېوالونه یې (۱۱) متره لوړ سول او د تېلو تر (٦۰۰) ډېر څراغونه پکښې ولگول سول. په (۱۳۲۷هـ) (۱۹۰۹میلادي) کال نبوي جومات په عربي جزیره کي لومړنۍ ځای وو، چي برېښنا ور ورسېده. د سعودي واکمني کورنۍ پر مهال پاچا عبدالعزیز آل سعود په (۱۹۵۰م) کال د نبوي جومات د پراختیا امر وکړ، چي مساحت یې (۱٦۳۲۷) مربع مترو ته ورسېد، پایې یې (۷۰٦) ته ورسېدې او گروپونه (۲۴۳۷) ته ورسېدل. په (۱۹۷۳م) کال پاچا فیصل بن عبدالغزیز جومات له لوېدیځي خوا شاوخوا (۳۵) زره مربع متره نور پراخ کړ او د لویو چتریو شمېر هم پکښې زیات سو. په (۱۳۹۸هـ) کال د پاچا خالد بن عبدالعزیز په امر له پراختیا وروسته پاچا فهدبن عبدالعزیز د (۱۴۰۵) او (۱۴۱۴) کلونو ترمنځ د جومات د پراختیا امر وکړ، په دې پراختیا کي د جومات دروازی لوېي سوې په ۴۱دروازو کي یې برېښنایي زینې ولگول سوې او دورازې یې ۸۵ ته ورسېدې .

سربېره پردې یې گنبدي ترمیم او څلور دنگي منارې جوړي سوې. د نبوي جومات تر ټولو د لوېي پراختیا چاري د پاچا عبدالله بن عبدالعزیز په امر په (۲۰۱۲م) کال پیل سوې چي د اټکل له مخې به شاوخوا دوه میلیونه زیارت کوونکي هلته ځای سي. هغه وخت د سعودي د مالیې وزیر ابراهیم العساف ویلي وه: د جومات مساحت (٦۱۴۸۰۰) مربع مترو ته رسېږي او د جومات ټول ټال مساحت به (۱۰۲۰۵۰۰) مربع متره سي. په دې مساحت سره به د جومات دننه یو میلیون لمونځ کوونکي او (۸۰۰۰۰۰) نور په بهرني انگړ کي ځای سي. د جومات د چارو ویاند ویلي، پاچا عبدالله د (۲۵۰) اضافي لویو چتریو نصبولو امر هم وکړ، دا چترۍ په عصري سیستم سمبالي دي، چي له لمر ختلو وړاندي غوړېږي او د شپې بېرته ټولېږي او لمونځ کوونکي له سوځنده لمر او بارانه ساتي. دی وایي: کله چي پاچا سلمان واک ته ورسېدی، د نبوي جومات د توسعې د کارونو دوام یې ضروري وباله، تر (۲۰۴۰م) کال پوري به د نبوي جومات په دننه او بهرني انگړ کي تر (۱,۲) میلیون ډېر لمونځغاړي (لمونځ کوونکي) ځای سي. د نبي علیه السلام منبر هغه منبر دئ، چي نبي علیه السلام خپلو صحابو ته پکښې خطبه ویله، سیف الرحمن مبارکفوري وایي: په نبوي جومات کي لومړنی منبر د خورما له لرگي جوړ سوی وو، چي درې پوړه وو، بیا وروسته څلورو خلیفه گانو هم له دې منبره گټه اخیسته. د ابوبکر صدیق او عمر د خلافت پر مهال به دواړو د منبر له دویم پوړ څخه خطبې ویلې، خو عثمان بن عفان له لومړي پوړ څخه خطبه وړاندي کوله بیا وروسته یې له دریم پوړ څخه خطبه ویله لکه نبي علیه السلام چي دا کار کاوه خو د نبي علیه السلام منبر په (۸۸٦) کال په جومات کي د اور لگېدو له کبله وسوځېدی.

محراب: په نبوي جومات کي دوه محرابه دي، په لومړي کي یې نبي علیه السلام امامت کاوه، دا محراب اوس له روضې او اذان ځي سره نژدې دئ. ډاکټر اختر وایي: نبوي محراب ټوله هغه ساحه نیولې چي نبي علیه السلام به پکښې امامت کاوه، مگر هغه ځای یې پاته دئ چي نبي ﷺ به خپلې پښې پکښې اېښودلې، دویم محراب یې عثماني محراب دئ، چي تر اوسه امامان گټه ترې اخلي. دریم محراب هم سته چي د ډاکټر اختر په وینا، سلیماني یا حنفي محراب ورته وایي. دا محراب د سلطان سلیمان القانوني په امر جوړ سوی، چي یو حنفي امام پکښې امامت وکړي، خو مالکي امام به له نبوي محرابه امامت کاوه.

زرغونه گنبده د نبوي جومات له سترو ځانگړنو څخه ده. دا گنبده د نبي علیه السلام، ابوبکر صدیق او عمر د قبرونو پر سر ده. سمهودي په خپل کتاب (وفاءالوفاء)کي لیکلي دي چي: لومړنۍ گنبده د نبي علیه السلام پر قبر د هغه تر مړینې (٦۵۰) کاله وروسته په (۱۲۷۹/٦۷۸ه) کال د مصر مملوکي واکمن سلطان المنصور سیف الدین قلاوون له خوا له لرگي جوړه سوه. دا گنبده په بېخ کي مربع شکل او په سر کي اته زاویې لري. له څو ځله سوځېدو وروسته بیا ترمیم سوې او عثماني سلطان غازي دویم محمود خان بیارغولې ده.

دکتور اختر د رفعت باچا د یادابنتونو څخه نقل کوي چي: گنبدې سپین رنگ درلود بیا بنفشي رنگ ورکړل سو، وروسته په (۱۸۳۷م) کال زرغون رنگ ورکړل سو.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library